

TRANSPARENCY INTERNATIONAL

Bosna i Hercegovina

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
2020.**

© **TRANSPARENCY INTERNATIONAL U BOSNI I HERCEGOVINI**

Banja Luka

Gajeva 2

78000 Banja Luka

Sarajevo

Mula Mustafe Bašeskije 9

71000 Sarajevo

www.ti-bih.org

4	PREGLED GODINE
6	UVOD
8	PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI I ZAŠTITA ZVIŽDAČA
8	SVE VEĆI BROJ PRIJAVA
8	PROBLEM ZAPOŠLJAVANJA
13	TRANSPARENTNOST I PRISTUP INFORMACIJAMA
13	IZGRADNJA SUDSKE PRAKSE
14	BITNA PRESUDA U KORIST TI BIH
15	28. SEPTEMBAR
16	JAVNE NABAVKE
16	KONTINUIRANI MONITORING
16	PRATIMOTENDERE.BA
17	ANALIZA
18	FINANSIRANJE POLITIČKIH PARTIJA I IZBORNE KAMPANJE
18	LOKALNI IZBORI 2020.
19	TROŠKOVI KAMPANJE
21	PRIKUPLJANJE I OBRADIVANJE PRIJAVA GRAĐANA
21	FINANSIRANJE KAMPANJE
22	ZLOUPOTREBA JAVNIH RESURSA
22	ZLOUPOTREBA LIČNIH PODATAKA GRAĐANA
25	PRAVOSUĐE I PROCESUIRANJE KORUPCIJE
25	ŠTA KAŽU NAJNOVIJI REZULTATI?
25	ŠTA JE RJEŠENJE I ŠTA TI BIH ZAGOVARA?
26	DISCIPLINSKI POSTUPCI PROTIV NOSILACA PRAVOSUDNIH FUNKCIJA
27	MONITORING PROCESUIRANJA KORUPCIJE
29	PRAĆENJE SUĐENJA U PREDMETIMA KORUPCIJE
32	UNAPREĐENJE INTEGRITETA NOSILACA JAVNIH FUNKCIJA/SUKOB INTERESA
32	REGISTAR FUNKCIONERA
33	GOMILANJE FUNKCIJA
34	IZMJENE ZAKONA
36	TRANSPARENTNOST I UPRAVLJANJE JAVNIM PREDUZEĆIMA
37	JAVNE USTANOVE
40	STRATEŠKI OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE
41	KORUPCIJA U ZDRAVSTVENOM SEKTORU
42	COVID-19 I KORUPCIJA
42	COVID-19 I JAVNE NABAVKE
45	COVID-19 I LJUDSKA PRAVA
47	ISTRAŽIVANJA I ANALIZE
47	GENDER I KORUPCIJA
48	STVARNO VLASNIŠTVO
50	TI BIH ŠKOLE I EDUKACIJE
53	PROMOCIJA REZULTATA
53	DOGAĐAJI
54	INTERNET KAO MEJNSTRIM
56	20 GODINA RADA TI BIH I NOVI STRATEŠKI OKVIR

PREGLED GODINE

- » Pandemija **COVID-19** je obilježila djelovanje TI BiH u 2020. godini učinivši negativne efekte korupcije vidljivije i razumljivije građanima.
- » TI BiH je tokom 2020. godine otkrio **nezakonito** postupanje mnogih ugovornih organa koji su sklapali ugovore o nabavkama koje se ni na jedan način nisu mogle dovesti u vezu sa sprečavanjem širenja zaraze virusom COVID-19.
- » TI BiH Centar za pružanje pravne pomoći (ALAC) zabilježio je **porast broja prijava** u oblasti izbornih nepravilnosti, zloupotrebe ličnih podataka i kršenja prava iz radno-pravnih odnosa.
- » Za potrebe praćenja lokalnih izbora angažovano je **74 terenska posmatrača** koji su zabilježili mnogobrojna kršenja izbornog zakona kao npr činjenicu da su političke stranke na oglašavanje potrošile više nego što su navele u svojim finansijskim izvještajima.
- » Intenzivirana je upotreba novih tehnologija kreiranjem platformi kao što su mobilna aplikacija za prijavu izbornih neregularnosti **Reflektor, Registar funkcionera i prva baza Javnih ustanova** u BiH.
- » 2020. godine TI BiH je obilježio **20 godina postojanja** i tom prilikom je objavljena publikacija koja sumira najvažnije događaje i izazove koji su obilježili borbu protiv korupcije u BiH.

- » Nastavljen je rad na **monitoringu implementacije postojećih antikorupcionih zakona**, sa posebnim naglaskom na sukob interesa, javne nabavke, izborni zakon i finansiranje političkih partija, te zaštita zviždača i pravosuđe. TI BiH je svojim zagovaranjem uspio reformu pravosuđa nametnuti kao temu od javnog interesa te je i privremena istražna komisija Parlamenta BiH je razmatrala **vetting procedure** na svojim sjednicama.
- » Intenzivirane su zagovaračke aktivnosti za izmjene postojećih zakona, kao što je **zakon o javnim nabavkama** ili usvajanje novog zakona o sukobu interesa u institucijama BiH, čije se izmjene opstruišu od strane političkih elita.
- » TI BiH je tokom 2020. godine uključio značajan broj mladih osoba u proces **monitoringa suđenja za korupciju** dok su svoje znanje mogli unaprijediti kroz nastavak **TI BiH Škole integriteta**.
- » I u godini pandemije TI BiH je uspio da **popularizuje značaj borbe protiv korupcije** kroz kontinuirano objavljivanje analiza, istraživačkih publikacija i članaka te održavanjem javnih i medijskih nastupa, konferencija i slično.
- » Usvojena je nova **Strategija TI BiH za period 2020 – 2030.** koja se naslanja na globalnu TI strategiju, te postavlja ciljeve TI BiH za narednih 10 godina u odnosu na nove izazove i okruženje.

UVOD

Transparency International u BiH (TI BiH) je u 2020. godini nastavio djelovati u skladu sa strateškim pravcima organizacije, te su pored toga intenzivirana nastojanja i naponi da se prošire kapaciteti i spektar djelovanja organizacije.

Uprkos izazovima koje je globalno, pa i u Bosni i Hercegovini, postavila pandemija, TI BiH je nastavio da se bori i zalaže za sistemske promjene koje će obezbijediti učinkovite mehanizme sprečavanja i borbe protiv korupcije, te jačanja vladavine prava.

Pandemija je učinila da negativni efekti korupcije postanu vidljiviji i razumljiviji građanima, pa je TI BiH tokom 2020. godine jačao saradnju sa i pružao pomoć građanima u borbi protiv korupcije.

Nastavljen je rad na monitoringu implementacije postojećih antikorupcionih zakona, sa posebnim naglaskom na sukob interesa, javne nabavke, izborni zakon i finansiranje političkih partija, te zaštita zviždača i pravosuđe. Na osnovu nalaza monitoringa, pokrenuto je nekoliko inicijativa za izmjene postojećih zakona, kao što je zakon o javnim nabavkama.

Također su intenzivirane zagovaračke aktivnosti za prethodne inicijative, kao što je novi zakon o sukobu interesa u institucijama BiH, čije se izmjene opstruišu od strane političkih elita.

Pored inicijativa za unaprjeđenje zakonodavstva u skladu sa međunarodnim standardima, zagovaračke aktivnosti su se fokusirale i na rasvjetljavanje mnogih zloupotreba i kršenja prava i sloboda građana.

TI BiH je po prvi puta za potrebe praćenja zloupotrebe javnih resursa u predizborne svrhe, angažovao terenske posmatračice širom BiH, koji su zabilježili mnogobrojna kršenja izbornog zakona po kojima je TI BiH djelovao prema nadležnim institucijama.

Dosadašnji rad organizacije je posebno ojačan upotrebom novih tehnologija i platformi koje su omogućile objavu baza podataka o javnim preduzećima, javnim ustanovama, te nosiocima javnih funkcija, čime je povećana transparentnost o radu javnog sektora i svijest građana o efektima neadekvatnih antikorupcionih zakona.

TI BiH Centar za pružanje pravne pomoći (ALAC) je djelovao u 240 predmeta koje su prijavili građani, a tokom 2020. godine su bile povećane prijave izbornih nepravilnosti, zloupotrebe ličnih podataka i kršenja prava iz radno-pravnih odnosa zbog pandemije.

U oblasti pravosuđa, TI BiH je nastavio sa monitoringom procesuiranja korupcije i zagovaranjem za vetting odnosno provjere nosilaca pravosudnih funkcija. Također, prepoznata je potreba za uključivanjem mladih u borbu protiv korupcije, te su tokom 2020. godine mladi imali priliku učestvovati u monitoringu suđenja za korupciju i unaprijediti svoje znan-

je kroz TI BiH Školu integriteta.

Pored višegodišnjih izazova na provođenju antikorupcijskih reformi, pandemija je poslužila kao opravdanje za usporen rad institucija i odlaganje reformi, te ograničenje rada civilnog društva.

Unatoč tome, TI BiH je tokom 2020. godine nastavio sa izgradnjom partnerstava i pružanjem podrške građanima i civilnom društvu u efikasnoj borbi protiv korupcije i zaštiti njihovih prava.

PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI I ZAŠTITA ZVIŽDAČA

Centar za pružanje pravne pomoći TI BiH je registrovao veći broj predmeta u 2020. godini što se djelimično može objasniti pojavom epidemije. Tokom 2020. godine Centar za pružanje besplatne pravne pomoći (ALAC) primio je 1985 poziva na besplatnu telefonsku liniju, a na osnovu prijave građana pokrenuto je 213 novih predmeta u kojima je TI BiH djelovao.

TI BiH je samostalno pokrenuo 27 novih predmeta a strankama koje su zatražile pomoć od Centra dato je 138 pisanih pravnih savjeta dok je 331 dopis upućen institucijama u BiH. Pored novih prijava i predmeta, TI BiH je nastavio djelovati u predmetima iz prethodnih godina, mnogi od kojih su rezultirali značajnim presudama u korist TI BiH.

SVE VEĆI BROJ PRIJAVA

Na osnovu prijava upućenih Centru tokom 2020. godine, evidentno je da je korupcija i dalje sveprisutna u svim oblastima društva, ali i da su

331 DOPIS KA INSTITUCIJAMA U BIH
138 PISANIH PRAVNIH SAVJETA
30 NOVIH PREDMETA

građani više informisani o svojim pravima obzirom da se povećava broj prijava i u novim oblastima društvenog života.

I pored toga što je 2020. godina bila obilježena zdravstvenom krizom bez presedana, građani su i dalje bili spremni prijaviti korupciju iz svog neposrednog okruženja.

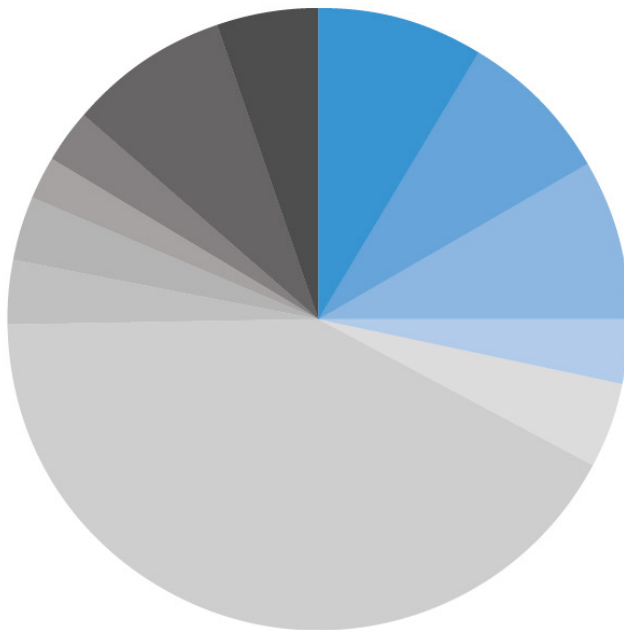
Kao i prethodnih godina, ubjedljivo najveći broj prijava se odnosi na sektor državne uprave, gdje je Centar zaprimio 100 prijava. U ovu oblast spadaju pritužbe na sve institucije u BiH na svim nivoima vlasti, državnim, entitetskom, lokalnom, kao i prijave koje se odnose na javna preduzeća i javne ustanove.

PROBLEM ZAPOŠLJAVANJA

Veći broj prijava se odnosi na neregularnosti u procesu zapošljavanja državnih službenika na svim nivoima vlasti, prijem zaposlenika u javna preduzeća i javne ustanove, nepostupanje inspeksijskih organa po predstavkama građana, kršenje propisa o zaštiti ličnih podataka i drugo.

Nakon državne uprave, građani su najviše prijavljivali slučajeve korupcije u sektorima pravosuđa (21), zdravstva (20), izbora (20), i obrazovanja (19). Obzirom da je riječ o izbornoj godini, povećan je broj prijava koje se odnose na izborni proces.

Kada je riječ o statusu prijavioca korupcije, u najvećem broju slučajeva prijavioci su žrtve (101) ili svjedoci

PRAVOSUĐE	21
OBRAZOVANJE	19
ZDRAVSTVO	20
POLICIJA	8
PRIVATNI SEKTOR	11
DRŽAVNA UPRAVA	100
SUKOB INTERESA	8
GRAĐEVINARSTVO/URBANIZAM	8
POREZI/FINANSIJE/CARINE	5
PRISTUP INFORMACIJAMA	7
IZBORI	20
OSTALO	13

(109), dok je u 18 slučajeva riječ o zviždačima. Građani Centru najviše prijavljuju slučajeve koji su vezani za proces zapošljavanja u javnom sektoru (48), potom utrošak javnih sredstava (22), postupanje službenika i namještenika (18).

U oblasti pravosuđa Centar je dobio 12 prijava koje su se odnosile na sudove i 9 na rad tužilaštava. Korisnici Centra su se uglavnom žalili na dužinu postupka pred sudom, nepostupanje sudova po zahtjevima stranaka, nezadovoljstvo stranaka sudskim odlukama.

U navedenim slučajevima TI BiH je davao savjete strankama vezane za način izjavljivanja pravnih lijekova, te objašnjavao na koji način se rješavaju predmeti i kako stranke mogu da se obrate sudu i urgiraju postupanje.

Kad je riječ o tužilaštvima, građani su iskazali nezadovoljstvo nepostupanjem tužilaštava po njihovim prijavama, brzinom postupanja tužilaštva ili

su nezadovoljni odlukama tužilaštava o nesprovedenjima istraga. Primjetan je i trend da građani uz prijavu obavještavaju tužilaštvo da je prijava proslijeđena i našoj organizaciji, očekujući od TI BiH da prati postupanje po prijavi.

Građani su u sektoru obrazovanja tokom 2020. godine kao i prethodnih prijavljivali nezakonitosti prilikom zapošljavanja, ali i slučajeve korupcije i kršenja ljudskih prava vezanih za dodjelu sredstava za sprečavanje posljedica krize izazvane pandemijom virusa COVID-19 te zloupotrebe djece u predizborne svrhe.

Neke od prijava u oblasti obrazovanja su podnijete zbog sumnji u korupciju kojoj su pogodavale okolnosti epidemije. Na primjer, studentima Američkog univerziteta u BiH uprava ove visokoškolske ustanove je pokušala nametnuti nove troškove studiranja pod izgovorom da je to zbog vanrednih uticaja pandemije.

Slučaj istražuje nadležno Tužilaštvo zbog sumnji na zloupotrebe i nezakonite pritiske na studente.

Slično kao u sektoru obrazovanja, i u sektoru zdravstva građani su nastavili prijavljivati nepravilnosti vezane za zapošljavanje u zdravstvenim ustanovama. Više učesnika konkursne procedure koji su se našli na listi uspješnih kandidata i koji su trebali da zasnuju radni odnos u Univerzitetkom kliničkom centru Tuzla obratilo se Centru sa pritužbom da je na osnovu odluke v.d. direktora UKC Tuzla poništen dio javnog oglasa.

Taj dio se odnosi na prijem Medicinskih sestara/tehničara, a kandidati nisu obavješteni o razlozima poništenja oglasa, niti im je ostavljena mogućnost pravne zaštite.

U predstavkama je navedeno da su kandidati iz sredstava javnog informisanja došli do informacija da je oglas poništen zbog toga što je jedan od kandidata sa liste uspješnih lica koje je osuđivano za izvršenje krivičnog djela i protiv kog se trenutno vodi krivični postupak za izvršenje drugog krivičnog djela.

TI BiH je tužio UKC Tuzla zbog „ćutanja administracije“ odnosno nedostavljanja informacija vezanih za poništenje dijela javnog oglasa od 19.12.2019.g. za prijem Medicinskih sestara/tehničara, te planira da nastavi sprovođenje aktivnosti na ovom predmetu.

Neregularnosti u procesu zapošljavanju su najviše prijavljivane u sek-

toru državne uprave, gdje su građani također prijavljivali neregularnosti u procesu prijema zaposlenika u javna preduzeća i javne ustanove, kršenje propisa o zaštiti ličnih podataka i drugo.

U okviru ove oblasti, TI BiH je tokom 2020. godine pružao kontinuiranu pravnu zaštitu uzbunjivaču koji je dobio status zaštićenog prijavioca korupcije prema Zakonu o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama BiH.

Ovo lice se obratilo TI BiH za pomoć jer i pored toga što mu je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) dodijelila status zaštićenog prijavioca nisu preduzete mjere zaštite i otklanjanja štetnih radnji poslodavca.

Protiv zviždača koji se javio TI BiH vode se dva disciplinska postupka zbog počinjenih disciplinskih prekršaja, a od toga je jedan u vezi sa istupanjem u javnost o prijavi korupcije.

Oba disciplinska postupka su pokrenuta nakon što je lice prijavilo korupciju, ali to nije bilo dovoljno APIK-u da zaključi da se radi o štetnoj radnji koja je u vezi sa prijavom korupcije, i zbog koje oni moraju preduzeti mjere zaštite s ciljem uklanjanja štetnih radnji.

TI BiH je zahtijevao u nekoliko navrata od APIK-a da preispita svoje postupanje u ovom slučaju, a pokrenuo je i postupak pred Ombudsmanom

za ljudska prava smatrajući da APIK kao specijalizovana agencija za pružanje zaštite zviždačima odbija pružiti poseban vid zaštite od štetnih radnji. Postupak je i dalje u toku.

TI BiH je tokom 2020. godine postupao po 8 prijava koje su se odnosile na rad policijskih organa, od čega se dio predmeta odnosi na prijave uposlenika policijskih uprava koji su zahtijevali anonimnost, dok se drugi dio predmeta odnosi na prijave građana na nepostupanje policije po njihovim prijavama.

Jedna od prijava se odnosila i nereačovanje banjalučke policije na više prijava građana koji su prijavljivali nezakonito okupljanje građana u portama gradskih crkava za vrijeme vaskršnjih praznika dok su na snazi bile mjere zabrane okupljanje zbog sprečavanja širenja zaraze virusa COVID-19.

Centar je primio mnogo prijava kršenja prava koja su proizašla iz okolnosti pandemije virusa COVID-19, a dio njih se odnosio i na privatni sektor. TI BiH je postupao u 11 predmeta vezanih za privatni sektor, od kojih se većina odnosila na radno pravne odnose u privatnim firmama i kršenja radničkih prava pod izgovorom na okolnosti pandemije.

Građani su u 2020. godini nastavili prijavljivati slučajeve kršenja propisa u oblasti urbanizma/građevinarstva, u kojoj je TI BiH djelovao u 8 predmeta.

U svim predmetima uglavnom je riječ o nezadovoljstvu građana zbog postupanja urbanističko-građevinskih

inspektora po prijavama nelegalne gradnje, odugovlačenja upravnih postupaka, te loših zakonskih rješenja u ovoj oblasti.

Kao i prethodnih godina, građani su Centru prijavljivali slučajeve kršenja Zakona o slobodi pristupa informacijama, te je TI BiH postupao u 7 predmeta u oblasti pristupa informacijama. U većini navedenih predmeta, građanima je bio onemogućen pristup informacijama zbog pogrešnog tumačenja zakona ili im organi nisu uopšte odgovarali na zahtjeve.

Centar je tokom 2020.g. pokrenuo 6 upravnih sporova zbog kršenja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama, 16 upravnih sporova riješeno je u korist Centra, dok je u 2 predmeta tužbeni zahtjev Centra odbijen, nakon čega je pokrenuta dalja pravna zaštita.

Zahvaljujući konkretnim pravnim postupcima građani Bosne i Hercegovine došli su u posjed brojnih informacija koje su im bile nedostupne.

Značajan broj predmeta u oblasti izbora u kojima je TI BiH djelovao se odnosi na zloupotrebe ličnih podataka građana u vezi sa glasanjem iz inostranstva.

Kada su u pitanju lični podaci građana

18 UPRAVNIH SPOROVA PO
TUŽBAMA TI BIH

16 SPOROVA RIJEŠENO U KORIST TI BIH
2 PREDMETA ODBIJENA

na, Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH zabranila je Ministarstvu prosvjete i kulture RS da sačinjava spiskove zaposlenih u obrazovanim ustanovama koji se odriču ličnih primanja u korist Fonda solidarnosti jer se radi o nezakonitoj praksi.

TI BiH je prijavio Agenciji da se ovi spiskovi sačinjavaju bez zakonskog osnova i da mogu služiti kao sredstvo pritiska i diskriminacije radnika koji nisu pristali da se odreknu dijela ličnih primanja. Agencija je sprovela postupak i naložila uništavanje spiskova. Ministarstvo je sve vrijeme tvrdilo da se ne krši Zakon o zaštiti ličnih podataka.

Pored navedenog, 13 predmeta u 2020.g. se odnose na probleme građana koji obuhvataju specifična pitanja koja izlaze iz gore navedenih kategorija.

Radi se o upitima vezanim za plaćanje komunalnih obaveza, upravljanje zajednicama etažnih vlasnika, osnivanjem NVO organizacija, prijedlozima za izmjenama i dopunama zakona, zatim različitim inicijativama građana za rješavanje različitih problema u društvu i sl.

U većini ovih predmeta TI BiH je građanima upućivao odgovore, ili u formi pravnog savjeta ili je građane upućivao na nadležne institucije.

Značajno je izdvojiti i krivičnu prijavu koja je podnesena Tužilaštvu Bosne i Hercegovine protiv člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine Milorada Dodika zbog postojanja osnova sumnje da je kao službeno lice izvršio krivično djelo Neovlašćeno prislušivanje i zvučno ili optičko snimanje.

TRANSPARENTNOST I PRISTUP INFORMACIJAMA

TI BiH kontinuirano zagovara unapređenje zakonskog okvira koji reguliše slobodan pristup informacijama od javnog značaja, a koji se od usvajanja zakona na državnom nivou 2000. godine, odnosno entitetskih zakona 2001. godine nije mijenjao.

Da je unapređenje zakonskog okvira nužno, posebno se pokazalo tokom 2020. godine kada je epidemija izazvana COVID-19 virusom značajno usporila rad institucija koje su u mnogo navrata građanima uskratili informacije, uključujući i one o medicinskoj pomoći i doniranim sredstvima.

Globalni nalazi TI pokazuju da je u zdravstvenoj krizi nesmetan pristup informacijama od javnog značaja ključan za sticanje povjerenja građana u zdravstveni sistem i vlast koja upravlja vanrednom situacijom. Tamo gdje vlasti nisu bile transparentne, bilježi se i najveći otpor građana poštovanju zdravstvenih preporuka kojima se smanjuje širenje zaraze.

IZGRADNJA SUDSKE PRAKSE

Kao i prethodnih godina, TI BiH je nastavio sa unapređenjem zakonskog okvira kroz iniciranje sudskih procesa u slučajevima kada instituci-

je krše zakonsko pravo građana na slobodan pristup informacijama.

Tokom 2020. g. riješeno je ukupno 18 upravnih sporova po tužbama naše organizacije iz ranijih godina, 16 upravnih sporova riješeno je u korist TI BiH, dok je u 2 predmeta tužbeni zahtjev TI BiH odbijen, nakon čega je pokrenuta dalja pravna zaštita.

Institucije protiv kojih je TI BiH dobio upravne sporove su:

1. Elektroprenos Bosne i Hercegovine
2. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine
3. Agencija za bankarstvo Federacije BiH
4. Ministarstvo prosvjete i kulture RS
5. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
6. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
7. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10
8. Ministarstvo stambene politike Kantona Sarajevo
9. Grad Banja Luka
10. Okružni privredni sud Banja Luka
11. Općina Čapljina
12. Općina Čapljina
13. Općina Čapljina
14. Sveučilišna klinička bolnica Mostar
15. MH Elektroprivreda Republike Srpske Matično preduzeće a.d. Trebinje
16. MH Elektroprivreda Republike Srpske Matično preduzeće a.d. Trebinje

Tužbeni zahtjev TI BiH nije usvojen

protiv sljedećih institucija:

1. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske
2. Gas Res d.o.o. Banja Luka

TI BiH je u 2020. g. nastavio sa izgradnjom sudske prakse u oblasti transparentnosti i pristupa informacijama.

U 2020.g. TI BiH je pokrenuo 19 upravnih sporova zbog kršenja odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama.

Sporovi su pokrenuti protiv sledećih institucija:

1. Elektroprenos BiH
2. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS
3. Ministarstvo prosvjete i kulture RS
4. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS
5. Republička uprava za geodetske i imovinsko pravne poslove RS
6. Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove RS
7. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona 10
8. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK
9. Zavod zdravstvenog osiguranja HNK
10. Institut za vještačenje zdravstvenog stanja KS
11. JZU Univerzitetski klinički centar RS
12. Elektroprivreda RS Matično preduzeće ad Trebinje
13. Gas-res
14. Elektroprivreda HZHB

15. Grad Banja Luka
16. JU Osnovna škola Aleksa Šantić Banja Luka
17. Centar za socijalni rad Tuzla
18. JU Muzej Alije Izetbegović
19. JU Dom učenika Doboju

BITNA PRESUDA U KORIST TI BIH

Agencija za bankarstvo FBiH jeste javni organ i nije dokazala zašto se ne bi smjele objaviti plate njenih zaposlenika

TI BiH je pred Kantonalnim sudom u Sarajevu dobio upravni spor protiv Agencije za bankarstvo FBiH (Agencija) koja je odbila dostaviti informacije o platama svojih zaposlenika.

Prije više od tri godine, TI BiH je zahtijevao od Agencije spisak svih zaposlenih lica sa iznosima njihovih plata i pripadajućih naknada.

Mediji su u to vrijeme pisali da je Agencija najpoželjnije mjesto za zapošljavanje rodbine političara, da je prosječna plata zaposlenih u 2016. godini bila 3.170 KM, a da je najviša plata bila nešto manja od devet hiljada KM.

Revizori su tada upozorili da su plate u Agenciji neprimjereno visoke u odnosu na druge institucije u FBiH, da se vrši zapošljavanje bez konkursa i da se daju neopravdano visoke stimulacije radnicima. Sud je u presudi zaključio da Agencija jeste javni organ u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama.

Sud je dalje podsjetio da su sve informacije u posjedu javnih organa javno dobro i da ukoliko

se odbija pristup traženoj informaciji mora se sprovesti test javnog interesa, i odvagati svaka šteta ili korist koja nastaje objavom informacija.

Ni nakon presude Agencija nije dostavila tražene informacije, pa je TI BiH morao podnijeti tužbu zbog neizvršenja presude.

28. SEPTEMBAR

Međunarodni dan slobode pristupa informacijama

TI BiH je obilježio 28. septembar, Međunarodni dan slobode pristupa informacijama, i to prezentujući rezultate istraživanja o transparentnosti rada javnih ustanova i javnih preduzeća, kao i procjenu uticaja COVID-19 na pristup informacijama od javnog značaja.

Kao i prethodnih godina TI BiH je proveo istraživanje o primjeni zakonskog okvira o slobodnom pristupu informacijama, zahtijevajući od javnih ustanova i javnih preduzeća informacije od javnog značaja koje su u njihovom posjedu:

- informacije o sastavu upravljačkih tijela sa iznosima naknada,
- broj zaposlenih,
- finansijske izvještaje sa pripadajućim aneksima,
- izvještaje eksterne revizije,
- iznose budžeta itd.

Prikupljeni podaci pokazuju da je u odnosu na prethodne godine učinjen minimalan pomak.

Tokom 2020. godine nešto manje od polovine javnih preduzeća (44,5%) je dostavilo odgovore na tražene informacije u zakonskom roku od 15 dana, a to je sličan rezultat kao prethodnih godina.

TI BiH je bio prinuđen podnijeti žalbe zbog ćutanja uprava, ili potpunog ignorisanja zahtjeva, protiv nešto više od 100 od ukupno 737 javnih ustanova.

Epidemija COVID-19 je usporila rad institucija, pa se na pristup pojedinim informacijama čekalo više od pet mjeseci, dok je informacijama o uslovima pod kojima se skladišti donirana medicinska pomoć bilo nemoguće pristupiti.

TI BiH nije ostvario pristup informacijama o tome pod kojim je uslovima i na koji način angažovana firma Krajnagroup d.o.o. Banjaluka koja je prvo besplatno ponudila svoje prostorije za potrebe uskladištenja donirane medicinske pomoći da bi na kraju na prijedlog Ministarstva zdravlja RS Republički štab za vanredne situacije donio zaključak o plaćanju zakupnine u mjesečnom iznosu od 21.500,00 KM.

Na isti način TI BiH nije mogao pristupiti informacijama o nabavci respiratora u FBiH.

JAVNE NABAVKE

TI BiH već duži niz godina prati primjenu Zakona o javnim nabavkama (ZJN), a na osnovu nalaza dugogodišnjeg monitoringa kreirane su i preporuke za unaprjeđenje zakonskog okvira posebno u domenu prevencije korupcije u ovoj oblasti.

Tokom 2020. godine nastavljene su zagovaračke aktivnosti usmjerene na unapređenje Zakona o javnim nabavkama, kako kroz zajedničke inicijative sa drugim organizacijama civilnog društva kojima se upozorava na zabrinjavajući zastoj u antikoruptivnoj reformi sistema javnih nabavki i trendove koji prijete da ugroze ostvareni napredak u borbi protiv korupcije u javnim nabavkama, tako i kroz podnošenje konkretnih amandmana na predložena rješenja u ovoj oblasti.

KONTINUIRANI MONITORING

TI BiH je u 2020. godini nastavio monitoring tokom kojeg je praćeno više od 4.000 postupaka javnih nabavki a uočene su i brojne neregularnosti.

TI BiH je zbog nedostavljanja informacija o provođenju konkretnih postupaka podnio šest tužbi, a između ostalog podnesena je tužba protiv Matičnog preduzeća Elektroprivrede RS koja je odbila da dostavi dokumentaciju vezanu za fazu ugovaranja.

TI BiH je prijavu Advokatskoj komori RS protiv advokata koji je u ime Elektroprivrede sačinio ovakav odgovor. U prijavi se, između ostalog, navodi da je prijavljeni advokat načinio niz profesionalnih propusta i pokazao elementarno nepoznavanje upravne i privrednopravne oblasti, odnosno da je postupao nestručno i nesavjesno.

Zbog nepravilne primjene ZJN podneseno 70 zahtjeva za monitoring Agenciji za javne nabavke (AJN), koja je reagovala prema podnesenim zahtjevima, obraćajući se ugovornim organima.

Ugovorni organi su na osnovu podnesenih zahtjeva radili izmjene i dopune tenderskih dokumentacija, a u određenim slučajevima i poništavali postupke javnih nabavki. Iz istog razloga upućivane su i krivične prijave nadležnim tužilaštvima.

Jedan od primjera predstavlja krivična prijava protiv rukovodstva Cesta Federacije BiH koje je potrošilo 27 miliona KM bez provođenja transparentnih postupka javnih nabavki. Oni su nezakonito produžili ugovore izvođačima za redovno održavanje putne infrastrukture i na taj način onemogućili druge ponuđače da učestvuju u javnom nadmetanju za obavljanje ovog posla.

PRATIMOTENDERE.BA

Zajedno sa partnerskom organizacijom izrađena je nova jedinstvena metodologija za praćenje javnih

nabavki, koja podrazumjeva sistemski pristup monitoringu cjelokupnog ciklusa javnih nabavki, te omogućava identifikaciju rizičnog ponašanja. Nakon izrade metodologije kreiran je javni portal pratimotendere.ba koji kombinacijom sedam različitih pokazatelja rizičnosti, kroz sve faze provođenja postupka javne nabavke, otkriva pravilnost Zakona o javnim nabavkama BiH.

Za sedam faza postupka javne nabavke definisano je sedam pokazatelja rizika, a nivoi rizika javnih nabavki koje se nalaze na portalu označeni su zelenom, žutom ili crvenom zastavicom.

ANALIZA

U 2020. godini izrađena je i analiza „OBRAZOVANJE I ZDRAVSTVO: transparentnost i efikasnost javne potrošnje?“, a u cilju razumijevanja potreba za nabavkama u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, identifikovanja nosilaca efikasne i efektivne nabavke u navedenim sektorima i analize potencijalnih prepreka.

Kroz analizu su detaljnije obrađeni specifični slučajevi koji se odnose na nabavku hrane u bolnicama, održavanje medicinske opreme, nabavku RTG filmova, nabavku kompjutera za osnovne škole, renoviranje škola i nabavku knjiga za biblioteke.

FINANSIRANJE POLITIČKIH PARTIJA I IZBORNE KAMPANJE

Prethodnih izbornih godina TI BiH je pratio finansiranje političkih partija i troškove izborne kampanje na osnovu finansijskih izvještaja, procjene troškova medijskog oglašavanja i predizbornih skupova stranaka dok je tokom 2020. godine prvi put monitoring uključio i terensko praćenje aktivnosti političkih partija i javnih funkcionera.

Uspostavljena je mreža saradnika koja je uključivala 10 starijih istraživača, stručnjaka za javne finansije i 74 lokalna posmatrača koji su na osnovu ranije izrađene metodologije, tri mjeseca pred Lokalne izbore 2020. godine pratili upotrebu

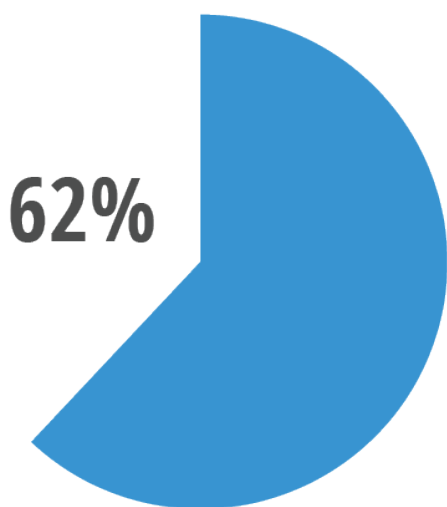
javnih resursa.

LOKALNI IZBORI 2020.

Tokom monitoringa 74 posmatrača ispratilo 989 događaja javnih institucija u 70 lokalnih zajednica, a na 62% tih događaja prisutnima su se obraćali kandidati na lokalnim izborima, što jasno pokazuje njihovu svrhu. Takođe je ispraćeno 1093 predizbornih skupova, te su detektovana 2478 primjera gdje su javni resursi korišteni za izbornu promociju stranaka i kandidata.

Najveći broj zloupotreba odnosi se na intenziviranje javnih radova u predizbornom periodu jer su za tri mjeseca evidentirana ukupno 1004 slučaja od kojih je 46% zabilježeno u posljednjem mjesecu dok je trajala izborna kampanja. Najveći broj ovih radova zabilježen je u Zenici, Banjaluci, Doboju i opštinama Stari Grad i Novi Grad u Sarajevu.

Posmatrači su pratili i oglašavanje

**DOGAĐAJI JAVNIH
INSTITUCIJA NA
KOJIMA
SU SE OBRAĆALI
KANDIDATI NA
IZBORIMA**

političkih partija putem bilborda u svojim lokalnim zajednicama. Tako je zabilježeno 2835 bilborda u 70 lokalnih zajednica, čija vrijednost iznosi najmanje 3,8 miliona KM.

TROŠKOVI KAMPANJE

Kada se ovi troškovi zbroje sa troškovima oglašavanja na televiziji i u printanim medijima, koje je na relevantnom uzorku iznosilo 2,6 miliona KM, političke stranke obuhvaćene monitoringom potrošile su najmanje 6,4 miliona KM na oglašavanje u elektronskim i štampanim medijima i na bilbordima.

Pored troškova drugih stranaka, ovom svakako treba dodati i troškove internet oglašavanja, koje je bio dominantni vid oglašavanja, ali čiji se troškovi ne mogu tačno utvrditi.

Svi praćeni događaji i pojave, kao i bilbordi uneseni su u prethodno definisane online upitnike, a rezultati istih će biti dostavljeni Centralnoj izbornoj komisiji, kako bi se pomoglo prilikom revizije postizbornih i godišnjih finansijskih izvještaja političkih stranaka.

Kada su podaci koji su na ovaj način prikupljeni upoređeni sa postizbornim izvještajima političkih partija bilo je evidentno da su stranke prijavile gotovo duplo manje ukupne troškove kampanje od onih koje je TI BiH evidentirao na samo dva oblika oglašavanja.

Podaci su potvrdili ono na šta godinama ukazuje a to su manjkavosti

zakona o finansiranju političkih partija zbog kojih stranke mogu da ne prijavljuju sve prihode kojima raspolažu a dio njihove kampanje finansiraju brojne privilegovane privatne kompanije koje posluju sa državom što je zakonom zabranjeno.

TI BiH je također pratio i troškove oglašavanja u medijima na način da su se analizirala i mjerila ulaganja političkih stranaka u komercijalno oglašavanje, zakupljeni prostor i vrijednost produkcije, tokom predizborne kampanje za lokalne izbore u Bosni i Hercegovini 2020. Praćenje je uključilo 12 TV stanica i 34 štampana medija iz cijele Bosne i Hercegovine.

Program televizijskih stanica praćen je 24 sata dnevno, od početka predizborne kampanje u prvoj minuti 16.10.2020. Monitoring je obuhvatio aktivnosti 15 stranaka u Bosni i Hercegovini, za koje se pretpostavljalo da će uložiti najviše novca oglašavanje putem štampe i televizijskog oglašavanja.

Praćenje je nastavljeno tokom predizborne kampanje za lokalne izbore Mostaru 2020, uključujući 8 TV stanica i 34 štampana medija iz cijele Bosne i Hercegovine. Program televizijskih stanica praćen je 24 sata dnevno, od početka predizborne kampanje u prvoj minuti 20.11.2020. Monitoring je obuhvatio aktivnosti 7 stranaka/koalicija za koje se pretpostavljalo da će uložiti najviše novca u oglašavanje putem štampe i televizijsko oglašavanje.

Mnogobrojni primjeri zloupotreba javnih resursa, institucija i funkcija potvrđuju da je postojeći zakonski

2,6 miliona KM

3,8 miliona KM

TROŠKOVI OGLAŠAVANJA U MEDIJIMA I PUTEV BILBORDA

3,2 miliona KM

PRIKAZANI TROŠKOVI U FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

okvir neadekvatan i da ga je neophodno mijenjati, na što je TI BiH ukazivao godinama unazad.

Tokom monitoringa zabilježeni su primjeri plaćenog oglašavanja javnih preduzeća i institucija kojima se promovira kandidati na lokalnim izborima.

Posebno se ističu slučajevi u Bijeljini, Visokom, Banjaluci i Banovićima gdje se kroz javne kampanje plaćene budžetskim novcem vršila direktna promocija aktualnih gradonačelnika i načelnika koji su se ponovo kandidovali na lokalnim izborima.

Prije službenog početka izborne kampanje zabilježeni su i veći stranački skupovi koji su po svom karakteru bili predizborni. Na jednom od njih u Doboju, po vlastitom priznanju predsjednik GO SNSD-a dijelio je novac penzionerima, studentima i mladim bračnim parovima, a slučaj je

prijavljen CIK-u zbog kršenja izbornog zakona.

Posmatrači TI BiH-a su tokom tromjesečnog praćenja zabilježili mnoge slučajeve gdje su kandidati ili trenutni funkcioneri dijelili novčanu ili drugi oblik pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, uključujući penzionere.

Gradonačelnik Bijeljine i načelnik općine Novo Sarajevo organizovali su besplatan izlet za određene kategorije stanovništva, a u Trebinju je grad iz Agrarnog fonda osnovao posebnu prodavnicu za penzionere u kojoj mogu dobiti popust i do 50%.

Posmatrači TI BiH zabilježili su 270 primjera raspodjele posebnih podsticaja i subvencija koje se najčešće odnose na jednokratne isplate temperane za predizborni period. Na primjer, Opština Ugljevik dodijelila je za 350 penzionera jednokratnu pomoć od 100 KM, Opština Pale izdvojila je 20.000 KM iz budžetske rezerve

za najugroženije penzionere, Općina Centar Sarajevo je putem udruženja podijelila jednokratnu pomoć ratnim vojnim invalidima od 50 KM, u Foči je dodijeljena jednokratna pomoć penzionerima od 50 KM, a ovakvim izdvajanjima su se stranke redovno hvalile na svojim stranicama u okviru kampanje.

Na početku 2021. godine objavljeni su revizorski izvještaji za 2018. godinu. U istima je služba za reviziju Centralne izborne komisije BiH, a na osnovu informacija sa terena koje je CIK-u dostavio TI BiH, utvrdila da su brojne stranke u finansijskim izvještajima za 2018. godinu sakrile podatke o potrošnji u izbornoj kampanji.

PRIKUPLJANJE I OBRAĐIVANJE PRIJAVA GRAĐANA

Prije i tokom izborne kampanje, TI BiH je zaprimao veliki broj prijava građana putem raznih kanala: pošte, emaila izbori@ti-bih.org, linije za pružanje besplatne pravne pomoći, kao i putem poruka na društvenim mrežama.

Zbog sve većeg broja slučajeva izbornih nepravilnosti TI BiH je razvio i mobilnu aplikaciju **Reflektor** koja je omogućila svim građanima da anonimno prijave slučajeve kupovine glasova, predizbornog zapošljavanja, oglašavanja na zabranjenim mjestima, pružanja javnih usluga u zamjenu za glas i sve druge oblike zloupotrebe javnih sredstava u izbornom procesu.

Sve detektovane nepravilnosti i utemeljene prijave prosljeđivane su

nadležnim tijelima, koja su većinom reagovala po istim.

Podneseno je 113 prijava nadležnim tijelima, dok je Centralna izborna komisija po prijavama TI BiH do sada izrekla 44 kazne u ukupnom iznosu od 45.000 KM zbog preuranjene kampanje, a još se čeka ishod ostalih prijava.

FINANSIRANJE KAMPANJE

Prijave koje se odnose na finansiranje kampanje javnim sredstvima tek će naknadno biti predmet revizije CIK-a. Na početku 2021. godine objavljeni su revizorski izvještaji za 2018. godinu. U istima je služba za reviziju Centralne izborne komisije BiH, a na osnovu informacija sa terena koje je dostavio TI BiH, utvrdila da su brojne stranke u finansijskim izvještajima za 2018. godinu sakrile podatke o potrošnji u izbornog kampanji.

Zanimljivo je pomenuti i slučaj bilborda koji je zakupilo javno preduzeće DEP-OT Banja Luka, a na kojem je na početku izborne kampanje postavljen predizborni plakat direktora koji je kandidat na izborima. Nakon upita TI BiH plakat je uklonjen, a reklama javnog preduzeća vraćena. Slučaj je prijavljen CIK-u jer je javnim preduzećima zabranjeno da finansiraju političke partije.

Pored ovog slučaja TI BiH je, na dan održavanja izbora u Mostaru prijavio lidera HDZ-a Dragana Čovića koji je

prekršio Izborni zakon tako što je na glasačko mjesto došao sa maskom na kojoj je imao obilježja svoje stranke. Uprkos tome GIK tvrdi da nije zaprimila prigovor niti saznanja da se to uopšte dogodilo.

ZLOUPOTREBA JAVNIH RESURSA

Prateći ponašanje političkih subjekata i javnih organa u vrijeme predizborne kampanje zabilježeno je nekoliko slučajeva gdje su uposlenici zavisnih preduzeća Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ a.d. učestvovali u montaži plakata stranaka i kandidata na predstojećim lokalnim izborima, a za to koristeći mašine ovih javnih preduzeća.

To su činili radnici „Elektrokrajine“ koji su koristeći službeni kamion sa kranom postavljali plakate kandidata ispred SNSD-a za načelnika Prnjavora, Darka Tomaša, a koji je istovremeno obavljao funkciju aktuelnog načelnika ove opštine.

Također su radnici zaposleni u Radnoj jedinici „Elektrokrajine“ - „Elektrodistribuciji“ Čelinac sa vozilom sa dizalicom koje pripada ovom javnom preduzeću postavljali plakate za kandidata ispred SNSD-a za načelnika opštine Čelinac, Vlada Gligorića, koji je ujedno i rukovodilac „Elektrodistribucije“ Čelinac.

Treći slučaj je zabilježen na internet portalu radio-televizije „BN“ na kojem su se našle fotografije na kojima se vidi da radnici „Elektrodistribucije“ Bijeljina koristeći se službenim vozilom postavljaju plakate za političku stranku SNSD.

Sličan primjer je zabilježen u Bugojnu gdje su radnici zaposleni u Javnom preduzeću za stambeno-komunalne djelatnosti i lokalne puteve d.o.o. Bugojno učestvovali u montaži predizbornih plakata kandidata za načelnika opštine Bugojno ispred Stranke demokratske akcije, Hasana Ajkunića, a za to koristeći mašine ovih javnih preduzeća.

Navedeni kandidat je ujedno obavljao funkciju aktuelnog načelnika opštine. Takođe, tokom monitoringa zabilježeno je i da je za prvih deset dana izborne kampanje helikopter Vlade Republike Srpske sedam puta letio na predizborne skupove SNSD-a.

Jedan od ih primjera zloupotrebe javnih resursa desio se u Zvorniku gdje je Stranka demokratske akcije (SDA) pozvala roditelje da se obrate u kancelariju stranke i preuzmu obrasce za sufinansiranje prevoza učenika koje plaća Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica.

ZLOUPOTREBA LIČNIH PODATAKA GRAĐANA

Nakon što je CIK po prvi put javno objavio spisak birača koji su registrovani za glasanje iz inostranstva, brojni građani otkrili su da su njihovi podaci zloupotrebjeni, na način da su bez njihovog znanja registrovani za glasanje iz inostranstva, a spisak je pomogao i medijima da otkriju brojne slučajeve masovnih zloupotreba.

CIK je nakon objave spiska birača primio 3500 žalbi građana, što pokazuje da se radilo o masovnoj pojavi sa namjerom manipulisanja izbornim procesom. Unatoč tome što je objava spiska birača pomogla da se otkriju masovne zloupotrebe podataka građana i njihovog biračkog prava, Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH je naložila uklanjanje spiska za glasanje izvan BiH.

Obzirom da je i TI BiH primio mnoge prijave građana o zloupotrebi njihovih ličnih podataka u kontekstu izbornih prevara, upućen je dopis Agenciji ukazujući na ove prijave, te važan javni interes koji nosi javnost spiska birača.

Unatoč tome, Agencija je bila stava da objavljivanje izvoda iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH „nije bila nužna mjera u demokratskom društvu za sprečavanja izbornih prevara“.

TI BiH je potom pozvao Agenciju da u saradnji sa Centralnom izbornom komisijom iznađe rješenje ovog problema kako bi se utvrdili mehanizmi provjere i otkrivanja krađe identiteta u izbornom procesu.

Izborni zakon jasno navodi da su Centralni birački spisak i izvodi iz istog javni dokumenti. S druge strane, cilj Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH je da između ostalog obezbijedi zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u njih osim zaštite podataka i privatnosti, spada i ostvarenje biračkog prava, koje je zloupotrebama podataka građana pri fiktivnim registracijama za glasanje iz inostranstva ozbiljno dovedeno u pitanje.

Kontinuirano praćenje zakonskog okvira koji reguliše izborni proces i finansiranje političkih stranaka u BiH rezultiralo je ovakvim primjerima koji su od izuzetnog značaja zbog zagovaranja TI BiH-a za unapređenje Izbornog zakona i Zakona o finansiranju političkih partija u BiH.

Imajući u vidu sve navedene slučajeve kršenja prava i zloupotreba, TI BiH nastavlja sa zagovaranjem za izmjene zakona koje su usmjerene na zabrane i sprečavanje zloupotreba javnih funkcija i institucija u svrhu izborne kampanje.

Sve vrijeme monitoringa predizbornih aktivnosti političkih stranaka i nosilaca javnih funkcija, TI BiH je javno je naglašavao pojedinačne primjere i prikupljene podatke, a u cilju ukazivanja na potrebu izmjena zakona.

Ovo je posebno značajno, imajući u vidu da dosadašnje odredbe Izbornog zakona nisu detaljno definisale zabranu korišćenja javnih funkcija i javnih institucija u svrhu izborne promocije, te je neophodno uvođenje mehanizama za prevenciju zloupotreba javnih sredstava, funkcija i institucija tokom izborne kampanje.

Ovi mehanizmi između ostalog, odnose se na:

- ograničenja budžetske potrošnje u predizbornom periodu,
- zabranu korišćenja prostorija javnih institucija za aktivnosti kampanje,

- zabranu plaćenog oglašavanja institucija koja bi favorizovala političke subjekte u toku izborne kampanje,
- detaljno razgraničenje javne od stranačkih funkcija, odnosno pojavljivanja funkcionera u svojstvu javnih funkcija ili kandidata na izborima,
- zabranu korišćenja službenih

automobila, helikopterskih i drugih servisa za aktivnosti izborne kampanje, itd.

Pored toga, neophodno je detaljnije definisanje odredbi koje se odnose na zabranu kupovine glasova i pritiska na birače, kao i na zabranu pritiska na zaposlene u institucijama, prijetnje i uslovljavanja.

PRAVOSUĐE I PROCESUIRANJE KORUPCIJE

TI BiH je tokom 2020. godine nastavio praćenje rada pravosudnih organa i procesuiranje za koruptivna krivična djela od strane sudova i tužilaštava u BiH.

Pored toga, intenzivirane su zagovaračke aktivnosti u cilju unaprjeđenja propisa koji regulišu rad pravosudnih organa, te oblast integriteta nosilaca pravosudnih funkcija.

ŠTA KAŽU NAJNOVIJI REZULTATI?

Posljednji izvještaj Evropske komisije (EK) za Bosnu i Hercegovinu konstatuje da je došlo do pogoršanja situacije u pravosuđu. U izvještaju EK se navodi da reformski naporai nailaze na otpore u samom pravosuđu, posebno u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje sukoba interesa i provjeru imovinskih kartona sudija i tužilaca.

Navodi se i da je došlo do pada povjerenja građana u pravosuđe, kao i da nikada nisu istražene optužbe za korupciju protiv predsjednika Viskog sudskog i tužilačkog savjeta (VSTS). Slično kao što su pokazale analize TI BiH, EK zaključuje da disciplinski postupci ne djeluju odvrćujuće po sudije i tužioca koji čine disciplinske prekršaje.

Posljednji nalazi Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju

(OSCE), Američke agencije za međunarodni razvoj i saradnju (USAID) jedinstveni su u ocjeni da se stanje u pravosuđu rapidno pogoršava. Prema izvještaju OSCE-a o odgovoru pravosuđa na korupciju, samo jedna optužnica je podignuta u predmetima visoke korupcije u 2019. godini, dok USAID zaključuje da su sami tužioci i sudije dali negativnu ocjenu svom radu u domeni borbe protiv korupcije.

ŠTA JE RJEŠENJE I ŠTA TI BIH ZAGOVARA?

Pravosuđe u BiH se nalazi u dubokoj krizi koja se jedino riješiti radikalnim reformskim zahvatima kao što su rasformiranje rukovodstva VSTS-a, uvođenje vetting procedura ili re-evaluacija svih sudija i tužilaca. Iako je rukovodstvo VSTS-a rasformirano, za što su organizacije civilnog društva dugo zagovarale, neophodno je kreirati sveobuhvatno i cjelovito rješenje koje će osigurati nezavisnost, integritet i efikasnost pravosuđa.

TI BiH je u protekloj godini organizavao javne događaje o pravosuđu ukazujući na ključne nedostatke, a u više navrata je prezentovao svoje prijedloge. Privremena istražna komisija Parlamenta BiH je takođe razmatrala vetting procedure na svojim sjednicama, a što je zasluga TI BiH koji sve vrijeme zagovara ovo rješenja. Vetting je postao tema rasprava i među drugim akterima (donatori, šira javnosti, pravosudna zajednica, itd.).

TI BiH je krajem godine pozvao međunarodne i domaće aktere da definišu nove mehanizme koji će osigurati integritet i odgovornost u pravosuđu. Izbor novog rukovodstva VSTS-a kao regulatornog tijela pravosuđa prvi je korak u pravcu stvaranja boljeg ambijenta.

TI BiH i dalje smatra da je jedino potpuno rješenje vetting ili provjera svih nosilaca pravosudnih funkcija. To bi podrazumijevalo uvođenje privremenih i specijalizovanih tijela, sastavljenih od nezavisnih pravnih eksperata, uz učešće međunarodnih eksperata.

Oni bi kroz više instanci, uz pravo na žalbu sudija i tužilaca, trebali provjeriti sve sudije i tužioce sa sljedećih aspekata:

1. provjera kompetencija;
2. provjera ličnih pozadina i veza sa organizovanim kriminalom/korupcijom i
3. provjera imovine.

Pored toga, TI BiH u pravosuđu zagovara i sljedeća rješanja:

- Unaprijediti transparentnost disciplinskih postupaka protiv nosilaca pravosudnih funkcija. Objaviti izrečene prvostepene i drugostepene disciplinske odluke bez anonimizacije optuženih sudija i tužilaca;
- Jačati nezavisnost Kancelarije disciplinskog tužioca od VSTS-a i razmotriti mogućnost

potpunog institucionalnog odvajanja Kancelarije disciplinskog tužioca;

- Predvidjeti posebna regulatorna tijela u pravosuđu za sudske i tužilačke sisteme, ili posebna vijeća za ove sisteme u okviru istog tijela;

U okolnostima čestih afera i izraženih sumnji na korupciju, kao vid garancije integriteta i nezavisnosti regulatornog tijela, mandate članova regulatornog tijela pravosuđa treba ograničiti na jedan mandat od pet godina, bez mogućnosti ponavljanja.

Ulazak u pravosuđe mora se objektivizirati favorizovanjem pismenog testiranja.

DISCIPLINSKI POSTUPCI PROTIV NOSILACA PRAVOSUDNIH FUNKCIJA

TI BiH je 2019. godine započeo praćenje disciplinskih postupaka pokrenutih protiv nosilaca pravosudnih funkcija, a u februaru 2020. godine objavljena je i „Analiza disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija u Bosni i Hercegovini“ koja pruža pregled zakonskog okvira, analizu transparentnosti postupaka i kaznene politike u ovoj oblasti.

U okviru analize kreirane su i preporuke za unaprjeđenje sistema disciplinske odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija, koje su prezentovane i na okruglom stolu „Disciplinska odgovornost nosilaca pravosudnih funkcija“ održanog 2020. godine.

Tokom 2020. godine nastavljeno je

praćenje disciplinskih postupaka protiv nosilaca pravosudnih funkcija, a TI BiH je podnio su i prijave Uredu disciplinskog tužioca (UDT) pri VSTS protiv nosilaca pravosudnih funkcija.

Glavnom tužiocu Tužilaštva Tuzlanskog kantona Tomislavu Ljubiću izrečena je javna opomena jer je iznajmljivao poslovne prostore advokatima koji su branili optužene u krivičnim postupcima ovog tužilaštva čime je „naštetio ugledu tužilačke funkcije“.

Javna opomena je izrečena nakon prijave koju je Uredu disciplinskog tužioca uputio TI BiH, a podaci pokazuju da je u najmanje 13 postupaka Tužilaštvo zaključilo sporazume o priznanju krivice sa optuženima koje su zastupali sporni advokati kojima je glavni tužilac iznajmljivao prostore.

MONITORING PROCESUIRANJA KORUPCIJE

TI BiH je tokom 2020. godine nastavio sa redovnim praćenjem procesuiranja korupcije u Bosni i Herce-

govini. Podaci pokazuju konstantno smanjenje broja prijava za sva krivična djela, ali i za korupcijska krivična djela.

Podaci o smanjenju broja prijava za korupcijska krivična djela zapravo su potvrda nalaza ranijih istraživanja javnog mnijenja o smanjenju povjerenja građana u rad pravosudnih institucija i prepoznavanja pravosuđa kao jednog od tri sektora koja su najviše podložni korupciji, čemu su uveliko doprinijele i razne afere koje su se desile unutar pravosuđa.

Pored toga, udio naredbi o nesprovedenju istrage od 54% u ukupnom broju riješenih prijava za korupcijska krivična djela tokom 2019. godine je posebno alarmantan i potrebno je preispitati i analizirati razloge ovako visokog nivoa učešća negativnih tužilačkih odluka u rješavanju prijava za korupcijska krivična djela.

Uporedo sa smanjenjem broja prijava, smanjuje se i broj otvorenih istraga u korupcijskim predmetima, 4,3% u odnosu na 2018. godinu, a čak 16,5% u odnosu na 2016. godinu.

Ovaj podatak je posebno izražen u tužilačkom sistemu Republike Srpske, gdje je tokom 2019. godine pokrenuto 17,7% manje istraga u odnosu na 2018. godinu, a čak 25,3% manje u odnosu na 2016. godinu. Udio negativnih tužilačkih odluka, odnosno Naredbi o obustavi istrage, u ukupnom broju riješenih iznosi zabrinjavajućih 36,5%. Iako je ovaj udio smanjen u odnosu na 2018. godinu i dalje je izrazito velik broj nega-

tivnih tužilačkih odluka. U ovom segmentu posebno prednjači Tužilaštvo BiH, gdje je u 62,5% riješenih istraga donijeta Naredba o obustavi istrage, što u prevodu znači da tek jedna od 3 istrage za korupcijska krivična djela koje vodi Tužilaštvo BiH završe podizanjem optužnice.

Udio naredbi o obustavi istrage u ukupnom broju riješenih istraga na nivou tužilačkog sistema RS iznosi 52,1%.

Kada je riječ o podignutim optužnicama, tokom 2019. godine je neznatno povećan broj podignutih optužnica za korupcijska krivična djela u odnosu na 2018. godinu, i to najviše zahvaljujući povećanju broja podignutih optužnica u tužilačkom sistemu FBiH.

S druge strane, broj podignutih optužnica u Tužilaštvu BiH je smanjen za 33,3%, odnosno jednu trećinu, kao i u tužilačkom sistemu RS gdje je za 30% manji broj podignutih optužnica u odnosu na 2018. godinu.

Tokom 2019. godine je došlo do povećanja ukupnog broja donesenih sudskih odluka za korupcijska krivična djela, što predstavlja zbir pravosnažnih i nepravosnažnih sudskih odluka.

Međutim, dok je sa jedne strane zabilježen značajan porast broja sudskih odluka u korupcijskim predmetima na nivou entitetskih tužilačkih sistema, Sud BiH je u predmetima koje vodi Tužilaštvo BiH donijelo tek jednu odluku za korupcijska krivična djela, i to uslovnu osudu, te predstavlja pad broja donesenih sudskih odluka za čak 80% u odnosu na pre-

thodnu godinu.

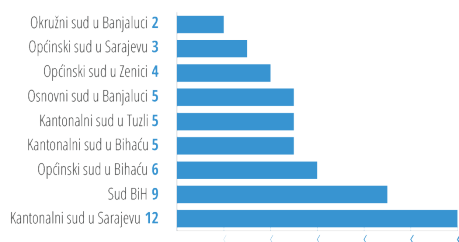
Uporedo sa povećanjem broja osuđujućih presuda povećan je i broj oslobođajućih presuda za korupcijska krivična djela u toku 2019. godine i to za 51,2% u odnosu na 2018. godinu, odnosno 210% u odnosu na 2016. godinu.

Međutim, kada pogledamo strukturu osuđujućih presuda dolazimo do zaključka da je kaznena politika za korupcijska krivična djela jako niska i nimalo odvratajuća za eventualne počinioce. Iako je došlo do povećanja ukupnog broja sudskih odluka sa krivično pravnom sankcijom zatvora, udio ovih kazni u ukupnom broju osuđujućih presuda je i dalje na jako niskom nivou i iznosi tek nešto malo preko 28%.

S druge strane uslovne osude su i dalje ostale dominantan vid kažnjavanja za korupcijska krivična djela, i ovaj udio u ukupnom broju donesenih sudskih odluka iznosi čak 64,2%.

Podaci su predstavljeni i u Interaktivnoj mapi procesuiranja korupcije u BiH, koja se nalazi na mapa.ti-bih.org

PRAĆENI PREDMETI SUDOVI

PRAĆENJE SUĐENJA U PREDMETIMA KORUPCIJE

Pored praćenja procesuiranja korupcije kroz statističke podatke, počevši od 2019. godine TI BiH je pratio i suđenja u izdvojenim predmetima za koruptivna krivična djela. TI BiH je u periodu od septembra 2019. godine do sredine marta 2020. godine, tj. do izbijanja epidemije, pratio suđenja u 50 predmeta korupcije pred sudovima širom Bosne i Hercegovine.

Monitoring su sprovodili studenti pravnih nauka završnih godina iz Sarajeva, Banja Luke, Bihaća, Zenice, Tuzle, Istočnog Sarajeva i Mostara, a ukupno je učestvovalo oko 30 studenata. Nalazi iz prve godine monitoringa suđenja u predmetima korupcije sabrani su u posebnom izvještaju, a koji je široj publici sredinom 2020. godine predstavljen u radio emisiji koja je realizovana sa BHR1.

U nastavku su dati neki od nalaza iz monitoringa:

- Predstavnici medija su bili prisutni na nešto više od 1/3 praćenih suđenja u predmetima korupcije. Uglavnom su to bili predmeti gdje su se u ulozi optuženih nalazila lica koja su obavljala javne funkcije, ili su u vezi sa aferama koje su odjeknule u javnosti, kao što je predmet Amir Zukić i drugi.
- Primjetno je i da su mediji uglavnom prisutni u većim centrima (Sarajevo i Banja Luka), dok su u manjim sredinama gotovo pa izuzetak. Razlog tome može biti i nepostojan-

je medijske infrastrukture u ovim mjestima.

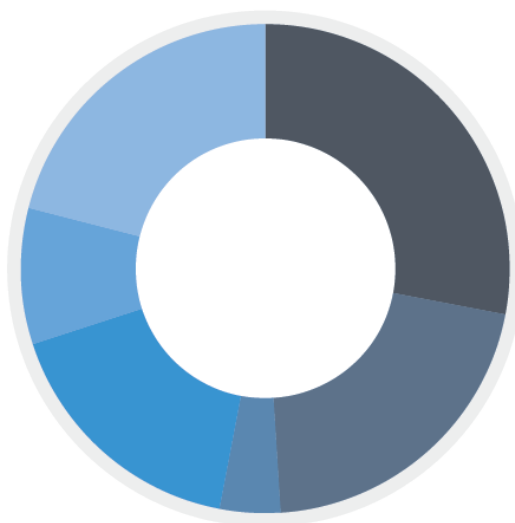
- Postupci i u efikasnijim suđenjima za djela korupcije trajali su najmanje godinu dana (najčešće dvije godine i više), i to od potvrđivanja optužnice do donošenja prvostepene sudske odluke.
- Studenti su posebnu pažnju obraćali na dinamiku zakazivanja i održavanja ročišta, a nalazi monitoringa korespondiraju sa ranije izrečenim kritikama da u suđenjima za krivična djela ne postoji procesna disciplina, da su postupci dugotrajni i da se pravi neopravdana vremenska razlika između ročišta. Tek jedna trećina predmeta održavala se jednom sedmično, a najčešće bi se pravili duži razmaci od najmanje dvije sedmice i više (i preko mjesec dana).
- Prema nalazim iz monitoringa najčešće procesuirano krivično

no djelo korupcije je Zloupotreba položaja ili ovlašćenja, dok na devet procesuiranih djela primanja mita dolaze svega dva slučaja davanja mita. Davanje mita ostaje radnja koja se rijetko procesuiraju, a još rjeđi su slučajevi koji se odnose na trgovinu uticajem, što predstavlja složeno krivično djelo korupcije koje podrazumijeva da se počinioci koriste i svojim samo pretpostavljenim društvenim položajem ili uticajem.

- U 50 praćenih slučajeva obuhvaćena su 224 optužena lica (uključujući i pravna lica).
- Ako bi se optuženi, koji su službena/odgovorna lica, posmatrali prema rangu službenih svojstava ili datih odgovornost, primjetno je da su većina optuženih lica srednjeg ranga.

Bitno je napomenuti da je monitor-

VREMENSKI RASPON ZAKAZIVANJA SUĐENJA

1 sedmično **28%**
 Svake 2 sedmice **21%**
 Svakih 20 dana **4%**
 1 mjesечно **17%**
 Duže od mjesec dana **9%**
 Nema podataka **21%**

ing suđenja u predmetima korupcije imao izrazito edukativnu ulogu i da je studentima pravnih nauka omogućio da se upoznaju sa sudnicama, procesnim institutima i krivično-pravnim aspektima borbe protiv korupcije.

Studentice pravnih nauka su podijelile zapažanja o svom iskustvu i načinu rada TI BiH.

Merjema Mekić, Sarajevo: „Zahvalila bi se TI BiH što je mladim pravnicima pružio priliku da učestvujemo u ovom projektu jer veoma je bitno biti prisutan u sudnici. Na dosta stvari su nas upozorili iz TI BiH i prije početka praćenja suđenja, a što je bilo od velike pomoći nama kao posmatračima jer dobili smo kvalitetne savjete i upute. Neke stvari se ne mogu znati samo iz teorije i veoma je bitan praktični uvid.“

Ajša Luković, Zenica: „Jako je specifično pratiti predmete korupcije. Mnogo bi više trebalo kažnjavati krivična djela davanja dara jer se obično smatra da su krivi samo oni koji primaju mito. Treba raditi na prevenciji davanja mita, a ne samo uzimanja mita. Upravo ovakvi monitorinzi su nam dali dobre temelje da mi kao mladi pravnici možemo biti nosioci promjena. Svaki problem na koji smo nailazili mogli smo adresirati našim mentorima iz TI BiH i konsultirati se s njima.“

UNAPREĐENJE INTEGRITETA NOSILACA JAVNIH FUNKCIJA/SUKOB INTERESA

Unaprjeđenje Zakona o sukobu interesa jedan je od 14 ključnih prioriteta na europskom putu BiH, a monitoring primjene zakona o sukobu interesa na svim nivoima vlasti BiH koji TI BiH vrši od početka svog osnivanja, pokazuje da trenutni zakonski okvir nije adekvatan da bi se spriječio i sankcionisao sukob interesa.

U nekoliko posljednjih godina, implementacija Zakona o sukobu interesa na nivou BiH je nepostojeća jer je tijelo za primjenu zakona u potpunosti pod političkom kontrolom, a slična je situacija i sa zakonom na nivou entiteta FBiH.

REGISTAR FUNKCIONERA

Sa ciljem povećanja transparentnosti, ilustriranja stvarnih posljedica ovakvog nefunkcionalnog zakonskog okvira u oblasti sukoba interesa, i ukazivanja na neophodnost usvajanja novog zakonskog okvira, TI BiH je kreirao **Registar nosilaca javnih funkcija** tokom 2020. godine.

TI BiH je u decembru 2020. godine predstavio javnosti Registar nosilaca javnih funkcija (www.registar.transparentno.ba), koji sadrži informacije o mandatima izabranih i imenovanih

zvaničnika na svim nivoima vlasti BiH.

Registar omogućava i pretragu nosilaca javnih funkcija sa višestrukim angažmanima, pretragu prema političkom subjektu kojem nosilac javne funkcije pripada, institucijama vlasti, administrativnom nivou na kojem obavlja funkciju i slično. Cilj registra je upoznati javnost sa podacima o tome koliko javnih funkcionera u BiH trenutno obavlja po dvije i više funkcija u javnom sektoru, kako bi se pratile njihove aktivnosti i identifikovali potencijalni slučajevi sukoba interesa.

Registar za sada obuhvata podatke o 763 nosioca funkcija, pokazuje da brojni od njih obavljaju po dvije ili tri funkcije u javnom sektoru gdje se njihovi privatni interesi često prepliću sa javnim.

U Bosni i Hercegovini 61 funkcioner na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou trenutno obavlja dodatne funkcije u institucijama, javnim ustanovama i javnim preduzećima, a mnogi od njih su cijeli ili dio mandata u direktnom sukobu interesa. Od svih funkcionera koji obavljaju duple funkcije, njih 14 su istovremeno poslanici i članovi vlade na različitim nivoima vlasti.

Pored toga se još petoro zastupnika u Parlamentu Federacije BiH istovremeno nalaze u upravi javnih preduzeća i ustanova kao i jedan poslanik i jedan ministar na nivou BiH.

Zakon o sukobu interesa FBiH

zabranjuje izabranim zvaničnicima da istovremeno obavljaju funkcije u javnim preduzećima, ali kako se taj Zakon trenutno ne primjenjuje u FBiH nespojivost funkcija nema ko da utvrdi.

U trenutnom sastavu Narodne skupštine RS od 83 poslanika njih 22 trenutno su dio uprave javnih ustanova i javnih preduzeća, a ova brojka se brzo mijenja zbog čestih političkih turbulencija.

Od tog broja čak 13 poslanika se nalazi u upravljačkim strukturama javnih preduzeća, iako to zakon zabranjuje, ali je vlast našla model po kojem to prolazi nekažnjeno.

Poslanicima se u nedogled produžavaju mandati vršioca dužnosti direktora javnih preduzeća jer nadležna Komisija za utvrđivanje sukoba interesa uporno tumači zakon na način da v.d. direktora nije isto što i direktor u smislu ovog zakona, iako to nigdje nije navedeno.

Poslanik SNSD-a u NSRS Dražen Vrhovac trenutno v.d. direktora Investiciono razvojne banke RS koja svoje izvještaje o radu direktno podnosi Narodnoj skupštini RS u kojoj je on poslanik.

Pored toga što je direktor IRB-a i poslanik, Vrhovac je, po podacima Banjalučke berze, i član nadzornog odbora preduzeća HPK a.d. Kozarska Dubica koje je od nedavno u stečaju, a čiji

je većinski vlasnik Republika Srpska.

Takođe treba istaći da je nekoliko poslanika u NSRS dio mandata provelo u sukobu interesa, a razriješeni su direktorskih funkcija isključivo zbog političkih razloga, a nikako zbog dosljednog provođenja zakona.

Postojeći zakoni dozvoljavaju poslanicima na svim nivoima da budu na čelu javnih ustanova iako u brojnim slučajevima skupštine čiji su poslanici usvajaju budžete i izvještaje tih istih ustanova.

Mnogi od poslanika rukovode javnim preduzećima na drugim nivoima vlasti što po mišljenju Komisije za utvrđivanje sukoba interesa RS ne predstavlja kršenje zakona iako mnogi javno koriste svoj uticaj u parlamentima za političku trgovinu pozicijama u javnim preduzećima.

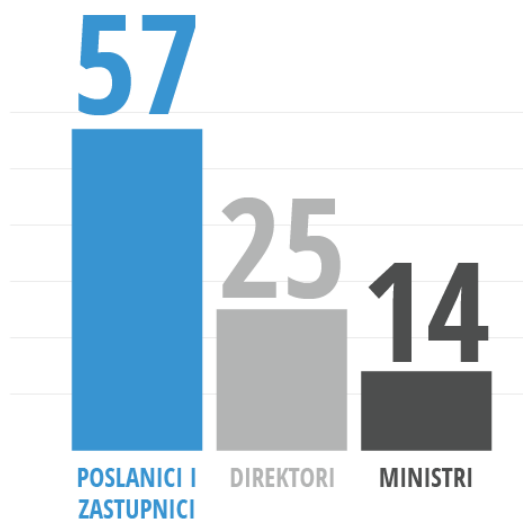
GOMILANJE FUNKCIJA

TI BiH je kroz monitoring izborne kampanje zabilježio i brojne primjere zloupotreba resursa javnih preduzeća i ustanova za izbornu kampanju funkcionera koji se nalaze u upravljačkim tijelima, ali ne postoji zakonska mogućnost da se ovo sankcioniše.

Pored državnog i entitetskog, još 22 funkcionera na kantonalnom nivou obavljaju dodatne funkcije od čega se šest slučajeva odnosi na ministre u tehničkom mandatu.

Ostali funkcioneri su ujedno članovi upravljačkih struktura u javnim ustanovama i preduzećima. U ovom tre-

ZVANJA FUNKCIONERA KOJI OBAVLJAJU VIŠE OD JEDNOG ANGAŽMANA

nutku ukupno 25 izabranih zvaničnika su trenutno direktori javnih ustanova i javnih preduzeća, dok njih 20 sjedi u upravnim i nadzornim odborima.

Na osnovu prikupljenih podataka, TI BiH je podnio 5 prijava za sukob interesa.

IZMJENE ZAKONA

Zbog svega je TI BiH u proteklom periodu u nekoliko navrata predlagao izmjene zakona o sukobu interesa na svim nivoima kako bi se proširio krug lica na koje će se primjenjivati i uspostavila nezavisna komisija koja bi odlučivala o sukobu interesa.

Posljednji izvještaj GRECO o provođenju preporuka iz oblasti sprečavanja korupcije među članovima parlamenta jasno naglašava da BiH ništa nije uradila od posljednjeg izvještaja, te da nije ostvarila napredak u unapređenju propisa iz oblasti sukoba

interesa.

TI BiH je, zajedno sa predstavnicima međunarodnih organizacija učestvovao na izradi zakona o sukobu interesa u Brčko distriktu BiH. Na 4. redovnoj sjednici Skupštine Brčko distrikta BiH, koja je održana 10.03.2021. godine, poslanici su u prvom čitanju usvojili Nacrt zakona o sprečavanju sukoba interesa u institucijama Brčko distrikta BiH.

U obrazloženju samog Nacrta naglašeno je da je potreba donošenja Zakona prepoznata od strane relevantnih organa zaduženih za provođenje zakona iz ove oblasti, nevladinog sektora, prije svega Transparency International u Bosni i Hercegovini, kao i od strane međunarodnih organizacija koje se bave ovim pitanjem (VE, EU, GRECO, OHR, OSCE, OECD i dr.).

GRECO je još u prošlom izvještaju 2018. pozdravio kreiranje nacrta Zakona o sukobu interesa u instituci-

jama BiH, u čijoj izradi je učestvovao i TI BiH, ali ovaj nacrt, iako je u proceduri još od 2017. godine, još nije usvojen.

Ovaj prijedlog Zakona koji su podržale i međunarodne organizacije, uključujući EU i OSCE, bio je pred poslanicima Predstavničkog doma u januaru 2020. godine, ali je umjesto izjašnjavanja o Prijedlogu, Predstavnički dom zadužio Vijeće ministara da izradi vlastiti nacrt zakona u roku od 90 dana.

Nakon što Vijeće ministara BiH nije ispoštovalo ovaj rok, i nije izradilo vlastiti nacrt zakona, TI BiH je uputio otvoreno pismo Ministarstvu pravde BiH i Vijeću ministara BiH sa prijedlogom zakona sa kojima su saglasne sve relevantne međunarodne institucije.

TI BiH je tim putem apelovao na Ministarstvo pravde i Vijeće ministara da konačno pokrenu proceduru izrade zakona, rukovodeći se međunarodnim standardima i preporukama, da proces otvore za javnost, omoguće javnu raspravu, te uključe sve relevantne domaće i međunarodne organizacije kako bi se došlo do što kvalitetnijeg rješenja koje će unaprijediti mehanizme sprječavanja korupcije.

TI BiH je u svom prijedlog zakona između ostalog predložio proširenje kruga lica na koje će se zakon primjenjivati, sprječavanje zloupotrebe javnih resursa za političku promociju, kao i uspostavu nezavisne komisije putem javnog konkursa, koja bi odlučivala o sukobu interesa.

Obzirom na opstruisanje reforme zakona o sukobu interesa od strane institucija zaduženih za pripremu nacrt, prijedlog zakona o sukobu interesa u čijoj izradi je učestvovao TI BiH se tokom 2020. godine ponovo našao u parlamentarnoj proceduri, te je uz određene amandmane usvojen na Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH početkom 2021. godine.

Ostaje neizvjesno da li će ovaj prijedlog biti izglasan i u Domu naroda, posebno imajući u vidu da se u međuvremenu u proceduri našao i prijedlog zakona Ministarstva pravde BiH. Ovaj prijedlog u mnogim dijelovima ima za cilj uspostaviti još niže standarde od onih koji su zastupljeni u trenutnom zakonu, te nije u skladu sa međunarodnim standardima.

TI BiH je uputio Ministarstvu pravde komentare na nacrt u kojima je naznačeno da on ne ispunjava međunarodne standarde.

Unatoč činjenici da je reforma zakona o sukobu interesa jedan od 14 ključnih prioriteta koje je EU postavila pred BiH, kroz prijedloge vladajućih stranaka Parlamentu BiH i Ministarstva Pravde BiH, pokazalo se da je cilj aktuelne vlasti usvajanje lošijih zakonskih rješenja i da umjesto unapređenja, dodatno derogiraju zakonski i institucionalni okvir za sprečavanje korupcije.

TRANSPARENTNOST I UPRAVLJANJE JAVNIM PREDUZEĆIMA

U BiH ne postoji jedinstvena baza javnih preduzeća u Bosni i Hercegovini, a ne postoji ni zvaničan podatak o tačnom broju javnih preduzeća. Također, transparentnost o poslovanju i upravljanju javnim preduzećima u BiH je na izuzetno niskom nivou, te je javnost uskraćena za informacije o radu javnih preduzeća u BiH.

Tokom 2020. godine TI BiH je nastavio ažuriranje podataka o poslovanju preduzeća iz javnog sektora na stranici <https://transparentno.ba/>. Trenutno su na bazi objavljene najvažnije informacije za preko 360 javnih preduzeća koji, između ostalog, uključuju sastav upravljačkih tijela, primanja članova uprave i nadzornih odbora, prosječna primanja zaposlenih, troškove na plate.

Takođe, objavljeni su najvažniji podaci o poslovanju, dobiti, gubicima, broju zaposlenih i raznim diskrecionim troškovima u javnim preduzećima, a sa ciljem povećanja transparentnosti u upravljanju, prevencije korupcije i većeg učešća javnosti u praćenju njihovog rada.

Platforma omogućava interaktivno pretraživanje i uporedno poređenje pojedinih javnih preduzeća na osnovu specifičnih pokazatelja,

poput prihoda, troškova, troškova za plate, naknade upravnim odborima, troškova reprezentacije itd. Prikupljeni podaci pokazuju da, bez obzira na poslovanje, mnoga javna preduzeća i dalje povećavaju broj zaposlenih i izdatke za plate.

Prosječne plate zaposlenih u javnim preduzećima ni na koji način nisu povezane sa poslovnim rezultatima preduzeća. Isto se može reći i za primanja članova upravljačkih tijela, jer prikupljeni podaci pokazuju da većina direktora i članova uprave prima maksimalne plate koje im zakon dozvoljava.

Podaci na bazi se redovno ažuriraju tokom cijele godine, dok se od javnih preduzeća koji nemaju javno objavljene finansijske i revizorske izvještaje na svojim internet stranicama ili za koje ne postoje podaci na dostupnim platformama, isti dobijaju putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

Tokom 2020. godine posebno su analizirani troškovi reprezentacije javnih preduzeća. Tako su za četiri godine javna preduzeća u Bosni i Hercegovini potrošila preko 18,2 miliona KM na ime ugostiteljskih usluga i konzumacije jela i pića. Od tog iznosa čak 46% potrošile su tri elektroprivrede u BiH, a taj procenat je vjerovatno i veći budući da sva zavisna preduzeća nisu objavila ove podatke.

Analiza je pokazala da su troškovi reprezentacije u javnim preduzećima u BiH od 2015. do 2018. porasli za 50%. Ovakav rast dolazi u periodu

kada većina javnih preduzeća gomila dugove i gubitke, iako se troškovi reprezentacije po zakonu pravdaju samo uz uslov da su nastali radi unapređenja poslovanja. Rastu potrošnje najviše doprinose tri Elektroprivrede u BiH koje, bez obzira na status neupitnog monopola troše milionske iznose na troškove reprezentacije.

Na listi prvih deset javnih preduzeća po prosječnoj potrošnji na reprezentaciju ušla su i dva preduzeća iz sektora šumarstva – JP „Šume Republike Srpske“ i „Hercegbosanske Šume“ Kupres.

JAVNE USTANOVE

U BiH ne postoji zvanični registar javnih ustanova, te su informacije o njihovom radu i upravljanju također teško ili gotovo nikako dostupne građanima. U cilju postizanja veće transparentnosti i učešća javnosti u praćenju rada javnih ustanova, TI BiH je otpočeo proces prikupljanja, evidentiranja i objavljivanja podataka o upravljačkim strukturama, broju zaposlenih i budžetima kojima raspolažu javne ustanove u BiH.

Tako je nastala baza javnih ustanova u kojoj su objavljeni podaci o 480 javnih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Pored kreiranja baze javnih ustanova, TI BiH je uradio analizu upravljanja i poslovanja javnih ustanova za koje su podaci prikupljeni.

Analiza koja je urađena na uzorku od 432 javne ustanove širom Bosne i Hercegovine utvrdila je da broj zaposlenih u ovim ustanovama iznosi 18.435, a iste raspolažu sa 1,7 milijardi KM godišnje, dok se najveći iznosi troše upravo na plate zaposlenih.

Podaci su pokazali da plate direktora i članova upravnih odbora najčešće idu do zakonom dozvoljenih maksimuma, a neke ustanove su kolektivnim ugovorima dale i veća prava direktorima. Podaci o javnim ustanovama su prikupljeni putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Prilikom prikupljanja podataka ustanove su najviše odbijale da dostave podatke o plati direktora, pozivajući se Zakon o zaštiti ličnih podataka, iako bi ovi podaci trebali biti javni

PODACI O
POSLOVANJU
DOSTUPNI NA JAVNIM
BAZAMA
TRANSPARENTNO.BA

432

JAVNE
USTANOVE

380

JAVNA
PREDUZEĆA

prema stavu nadležne Agencije za zaštitu ličnih podataka BiH. TI BiH je od javnih ustanova također tražio informacije o primanjima članova upravnih i nadzornih odbora.

Na osnovu dostavljenih podataka, utvrđeno je da u cijeloj Bosni i Hercegovini najveća primanja imaju članovi Nadzornog odbora Zavoda za zbrinjavanje mentalno invalidne djece Pazarić, koji je zbog katastrofalnih uslova u kojima borave djeca tokom 2019. godine dospio u žižu javnosti.

Nije poznato koliko puta mjesečno zasjedaju upravni i nadzorni odbor, ali predsjednici primaju naknadu po 745,60 KM. Pored

predsjednika, Upravni odbor ima još četiri člana, a Nadzorni odbor dva člana sa naknadom od po 559,20 KM mjesečno, tako da ove dvije kategorije Zavod koštaju preko 58 hiljada KM godišnje u neto iznosu.

Pored što su prikupljeni podaci pokazali visinu naknada i plata koje uživaju uposleni i članovi upravljačkih tijela, utvrđeno je da se upravni odbori rijetko sastaju i da je naknada u većini ustanova ista bez obzira na broj sjednica.

Također, utvrđeno je da pojedine osobe obavljaju funkcije u više upravnih i nadzornih odbora, a postoje i brojni primjeri gdje izabrani zvaničnici i narodni poslanici upravljaju

U cilju postizanja veće transparentnosti i učešća javnosti u praćenju rada javnih ustanova, a zbog nepostojanja zvaničnog registra javnih ustanova u BiH, Transparency International u BiH (TI BiH) je otpočeo proces prikupljanja, evidentiranja i objavljivanja podataka o upravljačkim strukturama, broju zaposlenih i budžetima kojima raspolažu javne ustanove u BiH.

Podaci koji se nalaze u bazi javnih ustanova prikupljeni su putem zahtjeva za informacije upućenih javnim ustanovama, kao i iz dokumenata dostupnih na web stranicama javnih ustanova i nadležnih institucija, i kao takvi ne predstavljaju zvaničnu bazu javnog organa

TI BiH zbog načina prikupljanja podataka ne garantuje tačnost objavljenih podataka, te se mole korisnici baze da pri korišćenju i daljem preuzimanju podataka to imaju u vidu.

Da bi baza bila pravovremeno ažurirana, podaci se obrađuju odmah po prispjeću, te su moguće greške prilikom unosa podataka.

Ukoliko primijetite grešku, molimo vas da nas obavijestite kako bismo je što prije ispravili.

Grešku možete prijaviti putem pristupinformacijama [at] ti-bih.org

javnim ustanovama i praktično „sami sebi“ podnose izvještaje o radu.

Podaci koje je TI BiH objavio u prvom registru javnih ustanova trenutno uključuju sastav upravljačkih tijela, njihova primanja i iznos budžeta, a u registar će biti uključene brojne javne zdravstvene ustanove kao i one koje su do sada odbile dostaviti ove podatke.

Registar javnih ustanova upotpunio je preostale baze podataka o javnim preduzećima i sukobu interesa koje je TI BiH objavio, obzirom da registar javnih ustanova sadrži podatke o sastavu upravljačkih tijela, te može ukazivati na duple funkcije, kao i na privatne i lične interese koje zastupaju ili promovišu određeni funkcioneri.

Baza je objavljena u drugoj polovini 2020. godine te je do sada imala preko 4000 posjeta i bila je tema 70 medijskih članaka.

Baza javnih ustanova se redovno ažurira sa pristiglim podacima i odgovorima, a dostupna je na sljedećem linku transparentno.ba/javne-ustanove

STRATEŠKI OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE

Strategija za borbu protiv korupcije za period 2015-2019 i pripadajući Akcioni plan za njenu implementaciju istekli su krajem 2019. godine a Bosna i Hercegovina još uvijek nije usvojila novu strategiju tako da trenutno ne postoji strateški okvir za borbu protiv korupcije, bez obzira što je ona široko rasprostranjena i ostavlja enormne posljedice na društvo u cjelini.

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) je tokom 2019. godine oformila Interresornu radnu grupu za izradu nove strategije za borbu protiv korupcije, čiji je član bio i TI BiH.

Pored pružanja tehničke pomoći radu interresorne radne grupe u vidu organizacije jednog od sastanaka, predstavnici TI BiH su učestvovali na svim sastancima radne grupe i dali doprinos tokom identifikacije ključnih izazova i definisanja mjera za implementaciju Strategije.

Pored toga, TI BiH je dostavio i preko 100 komentara na finalni nacrt Strategije i Akcionog plana, a koji su se odnosili na unapređenje kvalitete strateškog dokumenta, jasnijeg definisanja ciljeva, indikatora, nosilaca aktivnosti itd. APIK je nacrt Strategije za borbu protiv korupcije i pripadajućeg Akcionog plana za period 2020-2024 uputio Vijeću mini-

stara BiH na usvajanje početkom 2020. godine, međutim Vijeće ministara još uvijek nije usvojilo strategiju.

TI BiH je na osnovu kontinuiranog praćenja implementacije strategije za borbu protiv korupcije, sačinio „Pregled nivoa realizacije Strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije 2015. -2019.“ koji sadrži procjenu nivoa njene implementacije, sa aspekta realizovanih aktivnosti, ali i samih efekata koje su implementirane aktivnosti imale.

Sveobuhvatna i kontinuirana analiza pokazala je da ovakav strateški okvir, zbog mnogobrojnih izazova u načinu njegove pripreme, sadržaja, te nejasnog odnosa prema strateškim antikoruptivnim dokumentima na drugim nivoima vlasti, nije imao gotovo nikakav efekt na stanje borbe protiv korupcije u BiH.

Pored saradnje sa APIK-om, prvenstveno na izradi nove Strategije za borbu protiv korupcije, TI BiH je u prethodnoj godini nastavio sa aktivnom saradnjom sa tijelima za borbu protiv korupcije na ostalim nivoima vlasti BiH, a ponajviše sa Timom za borbu protiv korupcije Kantona Sarajevo i Zeničko-Dobojskog kantona.

Saradnja odvijala u dijelu implementacije postojećih mjera iz akcionih planova na lokalnom nivou, kao i definisanju novih područja djelovanja u narednom periodu.

KORUPCIJA U ZDRAVSTVENOM SEKTORU

Kao jedan od sektora društva koji je prepoznatljiv po kontinuiranom broju prijava korupcije građana, TI BiH je u prethodnim godinama radio na unapređenju sistema prevencije i borbe protiv korupcije u zdravstvenom sektoru.

Te aktivnosti su posebno intenzivirane tokom 2019. godine kada je TI BiH uspostavio saradnju sa 15 javnih zdravstvenih ustanova u BiH u cilju unaprjeđenja internih akata u oblastima posebno podložnim korupciji i jačanja antikorupcijskih kapaciteta uposlenih u ovim ustanovama.

Zbog pandemije virusa COVID-19 koja je na nestabilni javni zdravstveni sektor u BiH postavila izuzetan teret, aktivnosti na unaprjeđenju sistema prevencije i borbe protiv korupcije su tokom 2020. godine bile usporene.

Tokom 2020. godine kreirane su preporuke, konkretni prijedlozi za izmjene internih akata ili usvajanje novih u 15 javnih zdravstvenih ustanova. U saradnji i konsultacijama sa javnim zdravstvenim ustanovama, kreirani prijedlozi su prosljeđeni na proces usvajanja u većini od ovih 15 ustanova.

Kreirani prijedlozi i preporuke će poboljšati transparentnost pri zapošljavanju i upravljanju javnim finansijama, unaprijediti sistem javnih nabavki i kreirati preventivne mehanizme za sukob interesa u pojedinim zdravstvenim ustanovama.

Također, u saradnji s partnerskom organizacijom CCI, razvijen je inovativni informacioni sistem za transparentne liste čekanja pacijenata u Kantonalnoj bolnici Zenica, koji je građanima omogućio potpuni uvid u zakazane preglede i operacije i kreiranje listi čekanja.

Programsko rješenje na taj način sprečava zakazivanje pregleda „preko reda“, te jača povjerenje građana u ustanovu. Ovakvo programsko rješenje je olakšalo rad medicinskim radnicima i učinio liste čekanja javnim, dostupnim i transparentnim.

Predstavljeni softver za javno objavljivanje listi čekanja ima mogućnost integracije u postojeća rješenja u različitim zdravstvenim ustanovama, te će biti ponuđen i drugim ustanovama.

COVID-19 I KORUPCIJA

Izbijanje pandemije virusa COVID-19 naglasilo je već postojeće slabosti i nedostatak kapaciteta institucija u BiH da se nose sa krizom i novim izazovima. Pored toga, 2020. godina je ukazala na važnost efikasnog i stručnog upravljanja krizom i institucijama, te komunikacije sa građanima na osnovu stručnih i provjerenih informacija.

Tokom 2020. godine, institucije u BiH, uveliko podrivene korupcijom su pokazale nespремnost za upravljanje ovakvom krizom. Posebno zabrinjava činjenica da su u jeku krize izazvane pandemijom virusa COVID-19 otkrivene značajne zloupotrebe i korupcijske afere upravo u okviru sistema zdravstvene zaštite, upravljanja javnim finansijama i don-

acijama u vidu medicinskih i drugih sredstava. I u drugim sektorima, kriza je zloupotrebljena od strane institucija kao opravdanje za usporen i netransparentan rad.

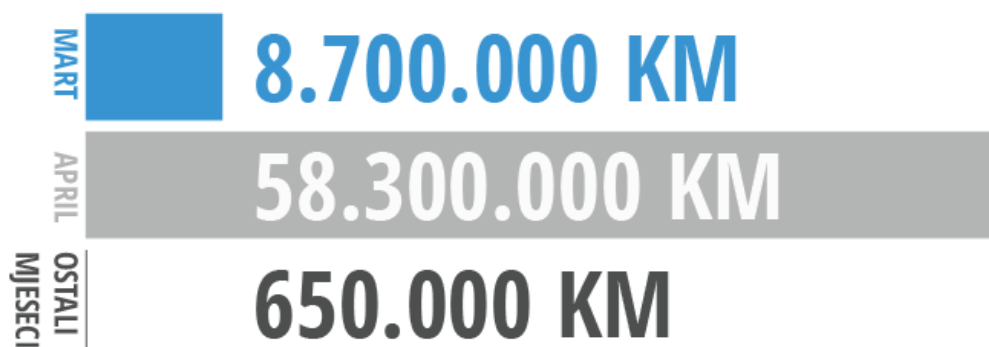
Zbog proglašenja vanrednog stanja, odnosno stanja prirodne nesreće, povećane ovlasti institucija su u mnogim slučajevima dovele u pitanje zakonitost postupanja organa i bacile svjetlo na kršenje ljudskih prava i sloboda, i represivne tendencije institucija.

COVID-19 I JAVNE NABAVKE

Negativne posljedice i zloupotrebe povećanih ovlasti tokom vanrednog stanja i stanja prirodne nesreće su se posebno osjetile u oblasti javnih nabavki, u kojoj su isplivale neke od najvećih korupcijskih afera u BiH.

TI BiH je u okviru svojih redovnih aktivnosti na monitoringu postupaka javnih nabavki, tokom 2020. godine otkrio nezakonito postupanja

VRIJEDNOSTI NABAVKI U VRIJEME PANDEMIJE IZUZETIH OD PRIMJENE ZAKONA O JAVNIM NABAVKAMA

mnogih ugovornih organa koji su pod izgovorom hitnosti sklapali nezakonite ugovore o nabavkama koje se ni na jedan način nisu mogle dovesti u vezu sa sprečavanje širenja i zaraze virusom COVID-19.

Početak pandemije izazvane pandemijom COVID 19 postali su vidljivi nedostaci aktuelnog Zakona o javnim nabavkama BiH, na koje je TI BiH već godinama upozoravao.

Tako su već, u prvim danima pandemije nastale krize u javnosti zbog neopravdanih zahtjeva rukovodilaca najvećih javnih zdravstvenih ustanova u BiH i drugih ugovornih organa, da se privremeno suspenduje Zakon o javnim nabavkama ili izvrše određene njegove izmjene, u cilju izbjegavanja višemjesečnih procedura.

Međutim, Agencija za javne nabavke (AJN) BiH je u skladu sa svojim nadležnostima 17.03.2020. godine izdala saopštenje s pratećim tumačenjem Zakona o javnim nabavkama, koje se odnosi na javne nabavke neophodne za sprečavanje širenja i ublažavanje posljedica Corona virusa zbog razloga i u uslovima krajnje hitnosti.

Po izdavanju smjernica AJN, primjećeno je da neki ugovorni organi zloupotrebljavaju situaciju, te koriste pregovaračke postupke bez objave obavještenja o nabavci zbog razloga krajnje hitnosti i izuzeća od primjene Zakona zbog posebnih mjera sigurnosti za nabavke koje se nikako ne mogu dovesti u direktnu vezu sa mjerama neophodnim za sprječava-

vanje širenja i ublažavanje posljedica Corona virusa.

Stoga je Agencija za javne nabavke uputila molbu TI BiH za pomoć pri nadgledanju istih. Istraživački tim TI BiH izvršili su provjeru svih dostupnih internet stranica ugovornih organa (od ukupno 2690 ugovornih organa), te je u samo prvih mjesec dana, pronađeno preko 200 javnih nabavki provedenih putem pregovaračkog postupka bez objave obavještenja i putem izuzeća, od kojih se desetine nisu mogle dovesti u direktnu vezu sa virusom, o čemu je Agencija blagovremeno i obavještena.

U tom periodu TI BiH je uputio takođe 18 prijava vezanih za COVID Agenciji za javne nabavke, po kojima je Agencija reagovala. TI BiH nema podataka o ishodu svih prijava, ali jedan od najznačajnijih za pomenuti odnosi se na poništenje postupka „Nabavke usluge obaveznog osiguranja motornih vozila, radnih strojeva i motocikala u vlasništvu Brčko distrikta BiH za 2020. i 2021. godinu“, čija vrijednost iznosi 100.000,00 KM, a koji je proveden putem pregovaračkog postupka pozivanjem na hitnost u vrijeme pandemije COVID 19.

Nakon zaprimljene anonimne prijave o neregularnosti postupaka nabavke i isporuke sredstava za dezinfekciju i zaštitu djelatnika Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA), TI BiH obratio se BHANSA, nakon čega je isti postupak poništen.

Naknadno, TI BiH je radio analizu izuzeća od primjene ZJN, a u kojoj je utvrđeno da je u periodu

01.01.2020.– 25.09.2020. godine u BiH realizovano 25.886 javnih nabavki vrijednih 270.220.173,73 KM. Od toga, nabavke koje su svojom prirodom vezane za pandemiju COVID-19 su realizovane izuzećem putem 537 postupaka ukupne vrijednosti 67.819.444,19 KM. Tako je u prvom mjesecu izbijanja pandemije – martu, realizovano je 147 postupaka vrijednosti 8,7 miliona KM, dok je u aprilu je realizovan 251 postupak vrijednosti čak 58,3 miliona KM, a u ostalim mjesecima je realizovano 139 postupaka u vrijednosti 650,000 KM. Već na osnovu ovih zbirnih podataka može se zaključiti da se i izuzećima iz Zakona pribjegavalo manje u martu mjesecu kada je za njih bilo najviše opravdanja u kontekstu hitnosti, a gotovo sedam puta više u mjesecu aprilu, kada je postojala objektivna mogućnost da nabavke budu realizovane koristeći se postupcima predviđenim Zakonom, uključujući i pregovarački postupak bez objave obavještenja o nabavci.

Zloupotrebe izuzeća od primjene ZJN tokom pandemije su u određenim slučajevima bile takve prirode da su se ugovori o javnim nabavkama za medicinsku i zdravstvenu opremu i sredstva dodjeljivali nekvalifikovanim ponuđačima.

TI BiH je podnio krivičnu prijavu Okružnom javnom tužilaštvu Banja Luka protiv rukovodstva Instituta za javno zdravstvo RS zbog spornih nabavki medicinske opreme od nekvalifikovanih ponuđača.

Institut je tokom aprila ove godine putem pregovaračkog postupka nabavljao medicinske zaštitne maske od firme Pro-control iz Banjaluke koja se bavi arhitektonskom i inženjerskom djelatnošću, kao i medicinsku zaštitnu opremu od turističke agencije Travel4Fun.

Ni jedna ni druga firma nemaju dozvolu za promet medicinskim sredstvima, iako se takav uslov tražio tenderskom dokumentacijom koju je Institut dostavio TI BiH. Bez obzira na ove uslove, Institut je na tri odvojena pregovaračka postupka pozvao nekvalifikovane ponuđače, zbog čega postoji osnov sumnje da su time počinjena krivična djela Nezakonito davanje pogodnosti privrednim subjektima i Nesavjestan rad u službi.

Postupanje vlasti u postupcima javnih nabavki u vrijeme pandemije je pokazalo kako korupcija može imati posljedice štetne po život, posebno kad je riječ o nabavci medicinske opreme.

Na samom kraju 2020. godine Sud BiH je potvrdio optužnicu protiv Fadila Novalića, premijera Federacije, Fahrudina Solaka, suspendiranog direktora Federalne uprave civilne zaštite (FUCZ), Fikreta Hodžića, vlasnika „Srebrene maline“, te dopremijerke FBiH Jelke Milićević u aferi „Respiratori“ koja se odnosi na nabavku 100 respiratora iz Kine u BiH, po cijeni od 10,5 miliona KM.

Optuženi su zbog nezakonite isplate budžetskih sredstava za potrebe kupovine respiratora posredstvom poljoprivredne firme „Srebrna malina“, a koji ne posjeduju ni minimum potrebnih bitnih karakteristika za adekvatan tretman pacijenata srednje i teške kliničke slike zbog oboljenja COVID-19.

Federalna uprava civilne zaštite odbila je zahtjev TI BiH za dostavljanjem kompletne dokumentacije o nabavci respiratora, tvrdeći da su im svu dokumentaciju 5. maja 2020. godine izuzeli SIPA i Tužilaštvo. TI BiH je prvobitni zahtjev uputio Vladi FBiH, te se postavlja pitanje da li to znači da ni Vlada ni FUCZ ne posjeduju nikakve kopije dokumentacije o potrošnji više od 10 miliona KM.

U jeku izbijanja pandemije virusa korona veleprometnik lijekova – firma Krajnagroup d.o.o. Banja Luka izrazila je spremnost da ustupi svoje skladišne prostorije i stručni kadar za potrebe prijema, skladištenja i distribucije doniranih lijekova i medicinskih sredstava Vladi Republike Srpske bez naknade.

Iako su u aprilu 2020. godine Fond zdravstvenog osiguranja i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS

zaključili ugovor sa veleprometnikom o korištenju skladišnog prostora bez naknade za vrijeme vanrednog stanja, samo mjesec dana poslije zaključivanja ugovora Republički štab za vanredne situacije RS zadužio je direktora Fonda zdravstvenog osiguranja da dok postoji potreba, obezbijedi plaćanje mjesečne naknade veleprometniku lijekova Krajnagroup d.o.o. u iznosu od 21.500,00 KM bez pdv-a za korišćenje skladišnog prostora.

Aneksima prvobitnih ugovora dogovoreno je plaćanje skladišnog prostora od momenta zaključenja ugovora, tako da pravno gledano Krajnagroup d.o.o. ništa nije besplatno ustupila Štabu za vanredne situacije RS, nego je u proteklih 11 mjeseci na osnovu zakupa skladišta zaradila iznos od 236,500,00 KM bez pdv-a.

Tokom 2020. godine TI BiH je započeo saradnju sa OCCRP-a (Organized Crime and Corruption Reporting Project) na proširenju baze o nabavkama medicinske i zaštitne opreme širom Europe provedenih tokom Covid, kroz unos podataka za Bosnu i Hercegovinu. TI BiH je doprinio unosom preko 100 javnih nabavki provedenih tokom COVID-a.

COVID-19 I LJUDSKA PRAVA

Centar za pružanje pravne pomoći (ALAC) je usljed pandemije zaprimio veći broj prijava i upita građana koji su se odnosili na poštovanje ljudskih prava i sloboda. Građani su češće tražili zaštitu iz radno-pravnih odnosa, a veliki broj upita odnosio se na sumnje građana da su spriječeni u

uživanju osnovnih ljudskih prava i sloboda pod izgovorom vanrednog stanja i/ili okolnosti uslijed epidemije.

Kada je riječ o radno-pravnim odnosima, intenzivirale su se prijave kršenja radničkih prava u privatnom sektoru pod izgovorom pandemije.

Na samom početku pandemije virusa korona Centar je Inspekciji rada prijavljivao tvornicu obuće Bema u Banja Luci jer su se u javnosti pojavili video-snimci organizovanog prevoza na kojima se vidjelo da uprava firme nije poštovala protiv-epidemijske mjere i da nije preduzimala preventivne i druge mjere s ciljem zaštite zdravlja radnika.

Inspektori su izašli na teren, ali nisu izvršili neposredni uvid jer im je rečeno da u tvornici nema nikoga.

Pored radničkih prava, Centar je evidentirao ozbiljna kršenja prava djece, prava na obrazovanje, te diskriminatorne prakse u dodjeli finansijskih sredstava radi ublažavanja posljedica krize izazvane pandemijom virusa.

Centar za pružanje pravne pomoći prvi je prepoznao diskriminisanje privatnih predškolskih ustanova sa područja Grada Banja Luka od strane Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske prilikom dodjele sredstava predviđenih Uredbom sa zakonskom snagom o poreskim mjerama za ublažavanje ekonomskih posljedica nastalih usljed bolesti izazvane virusom COVID-19.

Preporukom Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine naloženo je Vladi Republike Srpske i resornim ministarstvima da omoguće korišćenje prava na pomoć privatnim predškolskim ustanovama sa područja Grada Banja Luka proporcionalno pretrpljenim posljedicama izazvanih pandemijom.

Značajno se osvrnuti na Preporuku Ombudsmana za djecu Republike Srpske broj od 23.12.2020.g. koju je ova institucija po prijavi naše organizacije izdala Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske, u vezi sa prijavom da su početkom septembra nosioci političkih funkcija (Srđan Amidžić u Banjaluci, te Boris Jerinić u Doboju) uključili djecu u aktivnosti usmjerene na postizanje političkih ciljeva odraslih, a pri tom su te aktivnosti sprovodile u školi što je zabranjeno odredbama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju RS.

U Preporuci Ministarstvu prosvjete i kulture RS je konstatovano da je ovo ministarstvo propustilo da sprovede postupak kontrole-upravni nadzor u vaspitno-obrazovnim ustanovama u primjeni Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju RS i primjeni epidemioloških mjera, te naloženo istom da pokrene postupak i o svemu obavijesti instituciju Ombudsmana za djecu.

ISTRAŽIVANJA I ANALIZE

GENDER I KORUPCIJA

Tokom 2020. godine TI BiH je objavio publikaciju koja po prvi put u BiH otvara temu rodni odnosa sa korupcijom pod nazivom „Rod i korupcija u neuspjelim demokratijama – studija slučaja Bosne i Hercegovine“. Zasnovana je na istraživanju građana, kao i analizi baze podataka Centra za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije (ALAC), analiza prati različit odnos žena i muškaraca prema korupciji.

Poseban fokus analize je posvećen istraživanju na koji način korupcija pogađa žrtve, te na koji način su njome pogođene žene, a na koji muškarci.

Također, analiza daje i odgovore na pitanja veze između unapređenja ljudskih a posebno ženskih prava sa energičnijom borbom protiv korupcije.

Istraživanje je pokazalo da tamo gdje su ravnopravne s muškarcima, žene

su izložene potpuno istim sektorima, problemima i nailaze na istu korupciju. Postupaju slično muškarcima, a obrazovane se žene čak i više nego obrazovani muškarci zalažu za svoja prava i insistiraju na pravdi. S obzirom na to da u prosjeku ima manji manevarski prostor, žena je prisiljena na selektivniji pristup i djelovanje u situacijama koje ih uglavnom dotiču izravno: kada one same ili njihovi najbliži postanu žrtve korupcije.

Analiza prijave korupcije ALAC-a pokazuje da se žene obraćaju TI BiH rjeđe od muškaraca samo zato što to iziskuje odgovarajući nivo pismenosti (uključujući kompjutersku) i svijesti o postojanju civilnog društva kojem se mogu obratiti.

Kada je u pitanju način percipiranja korupcije između različitih polova, istraživanje je pokazalo da su oba pola veoma sposobna prepoznati korupciju, kada se pojavljuje i koje negativne efekte ima na društvo.

Razlika postaje izraženija kad su u pitanju mlađe i obrazovanije žene, budući da je mlađa generacija manje opterećena tradicionalnim vrijednostima, razvija i preuzima uravnoteženiju ulogu u društvu i ekonomiji, žene su u većoj mjeri prisutne i uključene u borbu protiv korupcije.

Demografska struktura slučajeva – podjela po najvišem stečenom stepenu obrazovanja

Izvor	Osnovno	%	Srednje	%	Visoko	%	Nepoznato	%	Ukupno slučajeva
Muškarci	20	87,0%	158	69,3%	98	55,7%	79	73,8%	355
Muškarci	3	13,0%	70	30,7%	78	44,3%	28	26,2%	179
G = M+Ž	23	100,0%	228	100,0%	176	100,0%	107	100,0%	534
O = pravna lica/anon.	4		28		96		140		268
Ukupno slučajeva (G+O)	27		256		272		247		802

Prema vašem mišljenju, gdje je korupcija najrasprostranjenija (moguće je više odgovora, prema odabranom sektoru) – PRAVOSUĐE

Prema vašem mišljenju, koja institucija bi trebala da predvodi borbu protiv korupcije (moguće je više odgovora, prema odabranom sektoru) – PRAVOSUĐE

Muškarci pravosuđe doživljavaju kao vrlo korumpirano, po čemu se tek neznatno razlikuju od žena. Međutim, žene su još manje uvjerenе da je pravosuđe sposobno predvoditi borbu protiv korupcije.

Sveukupno gledano, žene koje su žrtve korupcije u BiH pokazuju spremnost da se bore protiv nje, ali sredstva pravne zaštite, pravni lijekovi, alternative, pravosuđe itd. daleko su pristupačniji visokoobrazovanim, urbanim, radno sposobnim i zaposlenim, dakle ženama koje su relativno ekonomski osigurane.

VLADAVINA KARTELA

Studija pod nazivom „Vladavina kartela“, koju je TI BiH objavio tokom 2020. godine tematizira politički i institucionalni razvoj postkonfliktne, tranzicione Bosne i Hercegovine na teorijskim postavkama fenomena hibridnih režima, zarobljene države i kartelizacije politike.

Analizirajući fizionomiju hibridnog režima koji je nastao u postkonfliktom periodu, studija nastoji rasvijetliti ključne mehanizme njegovog funkcionisanja, odnosno poluge zarobljavanja države, institucija i demokratskog procesa od strane etnonacionalnih elita koje su uspostavljajući svojevrstan kartel osigurale vlastiti neprikosnoveni monopol nad državom i društvom.

Rezultati analize su pokazali da je BiH trostruko zarobljena država od strane vladajućeg kartela, čime je uspostavljen specifični hibridni režim

– kompetitivna autokratija.

- Prvi nivo zarobljenosti – zarobljenost demokratskog procesa se manifestuje da su svi javni resursi i funkcionisanje institucija stavljeni u službu održanja vlasti.
- Drugi nivo – zarobljenost institucionalnog okvira, na način da je podjela vlasti u praksi gotovo dokinuta, a institucije u najvećoj mjeri ispražnjene od stvarnog sadržaja moći ili instrumentalizovane za ostvarenje partikularnih interesa kartela.
- Treći nivo – zarobljenost ekonomskih tokova, usljed enormnog prisustva države u ekonomskoj sferi, kao i nepovoljnog poslovnog okruženja, svaka ekonomska aktivnost podrazumijeva pokroviteljstvo kartela.

STVARNO VLASNIŠTVO

Tokom prethodne godine TI BiH je otpočeo aktivnosti u oblasti regulisanja stvarnog vlasništva (beneficial ownership) u BiH. Anonimne kompanije se često koriste za prikrivanje korupcije, a u većini zemalja, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, objavljivanje podataka o stvarnim vlasnicima koji kontrolišu kompanije nije regulisano.

Procjena rizika o pranju novca i finansiranja terorističkih aktivnosti za period 2018.-2022. u BiH je potvrdila da postoji nedostatak informacija o stvarnom vlasništvu nad kompanijama, posebno u slučajevima kompanija sa kompleksnom vlasničkom strukturom gdje su osnivači i vlasnici pravne osobe izvan zemlje, trustovi i sl.

Pitanje stvarnog vlasništva, također, predstavlja jedno od osnovnih zaht-

jeva od strane EU, Moneyval-a i FATF-a postavljenih pred BiH kako ne bi bila stavljena na listu rizičnih zemalja.

TI BiH je otpočeo sa analizom stanja u BiH, koja će sadržavati pregled međunarodnih standarda, analizu zakonskog okvira u BiH koji reguliše pitanje stvarnog vlasništva, prikupljanje podataka i transparentnost registra, analizu implementacije trenutnog zakonskog okvira u BiH, pregled regionalnih praksi kao i preporuke za unapređenje stanje u BiH. Predviđeno je da analiza bude objavljena u prvoj polovini 2021. godine.

TI BIH ŠKOLE I EDUKACIJE

Rad sa mladima i promovisanje vrijednosti integriteta su jedni od ciljeva TI BiH, te je tokom 2020. godine organizovao 3. po redu edukativni program pod nazivom „Škola integriteta“ zasnovan na konceptu sistema društvenog integriteta koji je razvio Transparency International.

Škola predstavlja kombinaciju akademskog i praktičnog pristupa,

te ima za cilj da razvije i pruži znanje i vještine potrebne mladim aktivistima i budućim liderima za uspješan društveni angažman i djelovanje u javnom interesu. Škola je organizovana u tri modula:

- **Modul I** – Politika, država i društvo;
- **Modul II** – Građani, ljudska prava i slobode;
- **Modul III** – Liderstvo i ekonomija.

Učesnici Škole integriteta su nakon završenih svih modula, kreirali javnu politiku na odabranu temu pod mentorstvom jednog od predavača, a koja je bila prezentovana na posljednjem modulu Škole integriteta.

Škola integriteta 2020. godine je okupila 25 učesnika iz civilnog društva, medija, političkih stranaka, te akademske zajednice, koji su imali priliku prisustvovati predavanjima na teme:

- **Koncept integritet i etika** (Srđan Blagovčanin - specijalista u oblasti, vladavine zakona, dobrog upravljanja i antikorupcijskih reformi, politike i zakonodavstvo),
- **Građanin, država i društvo** (Miodrag Živanović - doktor filozofije, penzionisani profesor),
- **Koncept ljudskih prava, pravo na pristup informacijama**

i proaktivna transparentnost (Uglješa Vuković - pravni stručnjak),

- **Mediji slobode i izazovi u BiH** (Enes Osmančević, doktor žurnalističkih nauka i profesor na Fakultetu političkih nauka Nauke, Univerzitet u Sarajevu i Univerzitet u Tuzli, Mirjana Popović - zamenica glavnog urednika Centra za istraživačko novinarstvo, Dario Silah i Emir Zulejhić – UG „Zašto ne“), Ekonomska politika (Faruk Hadžić-ekonomski analitičar) i
- **Liderstvo** (Lejla Ibranović, PricewaterhouseCoopers - PWC).

Takođe polaznici Škole su imali priliku razgovarati sa Harisom Pašovićem, pozorišnim direktorom, te članovima muzičke grupe Helem Nejse.

Na poslednjem modulu organizo-

vana je i panel diskusija sa Ivanom Korajlić, izvršnom direktoricom Transparency International u BiH, Irenom Hadžiabdić – članicom Centralne izborne komisije BiH i Darkom Brkanom – predsjednik UG „Zašto ne“.

Polaznici Škole su sa učesnicima panela otvoreno razgovarali o uspješnim primjerima borbe protiv korupcije, lokalnih izbora u Bosni i Hercegovini, izazove s kojima se suočava izborna administracija te prostor za poboljšanje i reforme koje trebaju biti implementirane u narednom periodu.

Takođe, na završnom modulu učesnici su predstavili četiri javne politike kreirane pod mentorstvom Srđana Blagovčanina i to: Inicijativa za ekonomski razvoj kroz intenzivna ulaganje u obnovljive izvore energije, Resocijalizacija zatvorenika / osuđenih lica, Program zapošljavanja socijalno ugroženih i Omladinska politika.

Predavanja, rasprave i javne politike kao produkt zajedničkog rada učesnika ojačali su svijest o problemima korupcije, integriteta, transparentnosti i odgovornosti u društvu, te su polaznici stekli znanja i vještine potrebne mladim aktivistima i budućim liderima za uspješno društveno angažovanje i djelovanje u javnom interesu i promociju i razvoj kulture integriteta, odgovornosti i transparentnosti.

PROMOCIJA REZULTATA

Promocija aktivnosti koje je sprovodila organizacija je zahtijevala prilagođavanje budući da se veliki broj događaja organizovao u otežanim uslovima pandemije.

Uprkos tome TI BiH je u 2020. godini uspio da ne samo ostvari planirane ciljeve već i da pojača svoje prisustvo u medijskom prostoru Bosne i Hercegovine.

Pored novih formata događaja koji kombinuju tradicionalni pristup ali i savremene oblike prisustva na daljinu, istraživani su i usvajani novi i oblici komunikacije sa građanima.

DOGAĐAJI

TI BiH je u promijenjenim uslovima rada u 2020. godini uspio da organizuje događaje koji su za cilj imali da promovišu rad organizacije, njene stavove, nalaze i analize.

Praksa organizacije događaja na kojima učesnici prisustvuju na daljinu putem posebnih konferencijskih alata se pokazala kao uspješan primjer prilagođavanja u namjeri da se održi prisustvo organizacije u javnom prostoru.

U toku 2020. godine organizovani su sledeći događaji sa ciljem promovisanja aktivnosti i ciljeva TI BiH:

23.1.2020. Predstavljanje istraživanja Indeksa percepcije korupcije za 2019.

26.2.2020. - Presentacija rezultata Centra za pružanje besplatne pravne pomoći u borbi protiv korupcije za 2019. godinu.

28.2.2020. Okrugli sto o disciplinskoj odgovornosti nosilaca pravosudnih funkcija.

26.5.2020. - Presentacija analize istraživanja "Gender i korupcija" Koga korupcija više pogađa: žene ili muškarce?

17.9.2020. Predstavljanje rezultata monitoringa predizbornih aktivnosti za lokalne izbore 2020.

28.9.2020. - Predstavljanje rezultata istraživanja o uticaju COVID-19 na pristup informacijama od javnog značaja.

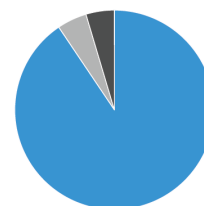
29.9.2020. - U saradnji sa FCJP organizovana konferencija „Sprečavanje sukoba interesa u BiH: zakonska regulativa“.

13.10.2020. Predstavljanje rezultata monitoringa predizbornih aktivnosti u BiH.

11.12.2020. Konferencija povodom obilježavanja 20 godina TI BiH: „20 godina poslije, Zapadni Balkan i BiH – Da li je korupcija pobijedila?“

17.12.2020. Predstavljanje Registra nosilaca javnih funkcija.

TIPOVI MEDIJA
PO OBJAVAMA
VEZANIH ZA
DJELOVANJE TI
BIH

90% Internet portali
4.8% Štampani mediji
4.6% Televizija

INTERNET KAO MEJNSTRIM

Kako su se konferencije i obraćanja neminovno sve više selile na onaljn prostor, poruke koje je TI BiH slao u javnost su takođe pratile te trendove.

To je rezultovalo u sve većem prisustvom u digitalnim medijima poput internet portala i digitalnim izdanjima štampanih medija te veću posjetu i značaj portala **Transparentno.ba** koji je postao svojevrsni izvor za istraživačko novinarstvo u BiH.

U sklopu svog djelovanja, portal

Transparentno.ba bilježi sledeće rezultate:

- **49 članaka** iz oblasti istraživačkog novinarstva o slučajevima korupcije u BiH, zloupotrebe javnih resursa;
- **42.345** jedinstvenih čitanja;
- Procjenjena publika od **1.249.080 čitalaca** medija koji su prenijeli objave portala Transparentno.ba

U cilju promocije borbe protiv korupcije, TI BiH je u javnom prostoru uspješno **nametnuo brojne teme** kao što su rasprava o vetting proce-

The screenshot displays the homepage of the website **TRANSPARENTNO.BA**, with the tagline "Trošenje javnih sredstava u BiH". The navigation menu includes: AKTUELNI POSTUPCI JN, ANALIZE, IZBORI 2020, PRAVNA PRAKSA, TRANSPARENTNOITEME, and O NAMA.

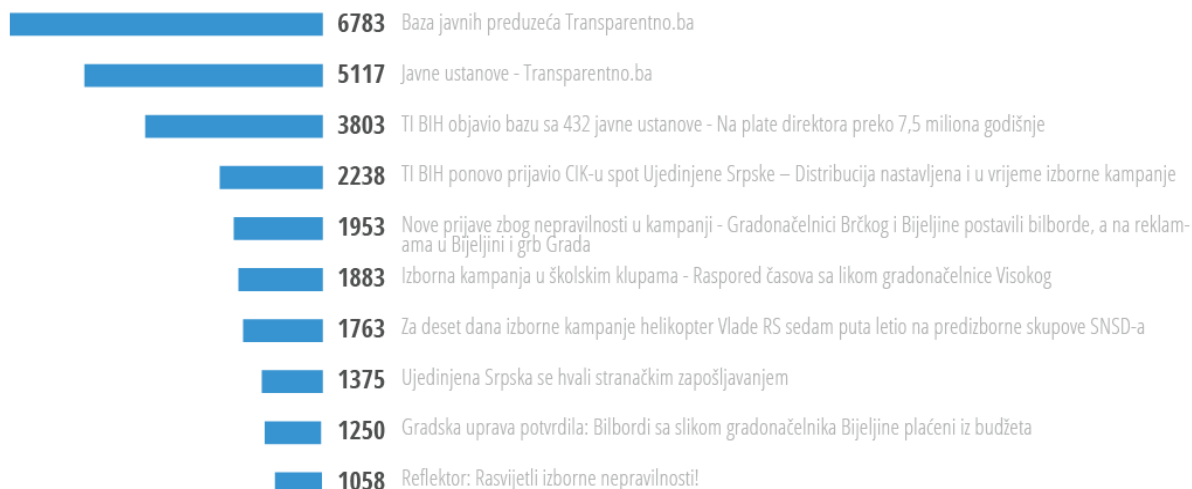
The main content area features several news articles:

- 22. Marta 2021. ANALIZE**: "Analiza – Šumarska preduzeća u BiH gomilaju radnike, gubitke i sumnjiva potraživanja". Broj zaposlenih radnika u deset[1] javnih preduzeća iz Bosne i Hercegovine koja posluju u oblasti šumarstva za pet godina povećao se za 625 a izdvajanja... Read more
- 22. Marta 2021. TRANSPARENTNOITEME**: "Politički sistem BiH kao najbolji mogući". Naslov ovog teksta iako djeluje kao clickbait, to ipak nije ili bar nije sasvim, jer odražava suštinu samog teksta i uvjerenja autora, ali sa druge... Read more
- 26. Februara 2021. IZBORI 2020**: "TI BiH podnio prijavu CIK-u protiv deset političkih stranaka zbog primanja zabranjenih priloga". Zbog primanja donacija iz zakonom zabranjenih izvora, Transparency International u BiH (TI BiH) prijavio je deset političkih partija Centralnoj izbornoj komisiji (CIK BiH). One su... Read more
- 24. Februara 2021. PRAVNA PRAKSA JN** • **VJESTI**: "Kriju kako su trošili donacije za borbu protiv pandemije: TI BiH tužio Grad Doboju". Na posebnim računima koje je otvorio Grad Doboju za potrebe borbe protiv korona virusa prikupljeno je skoro 600 hiljada KM ali gradske vlasti i dalje... Read more

On the right side, there is a search bar and a sidebar with several featured content blocks:

- Registar nosilaca javnih funkcija
- REGISTAR FUNKCIONERA
- FORUM POSLOVNOG INTEGRITETA
- BAZA JAVNIH PREDUZEĆA
- BAZA JAVNIH USTANOVA

NAJPOSJEĆENIJI SADRŽAJ NA TRANSPARENTNO.BA

durama u reformi pravosuđa, značaj reforme sistema javnih nabavki, korupcija u javnom sektoru naročito u oblasti upravljanja javnim preduzećima i ustanovama kao i sve rašireniji problem sukoba interesa u kom se nalaze nosioci izabranih i imenovanih funkcija.

Taj cilj je postignut pomoću **1288 medijskih objava** od kojih je:

- 1151 objava na internet portalima
- 69 televizijskih priloga, gostovanja u emisijama
- 68 članaka u štampanim medijima

Povrh toga, pokrenut je projekat **Transparentno!Teme** koji predstavlja prostor za iznošenje subjektivnih osvrta na problem korupcije, sistemskih problema i rješenja, odnosa korupcije, ekonomije i društva i sličnih tema.

Periodične objave u formi bloga koje pišu istaknuti kreatori javnog mnjenja i sudionici javnog dijaloga na ove teme su se za sada pokazale kao pozitivan dodatak medijskim kapacitetima organizacije u smislu promocije ciljeva, vizije i misije TI BiH.

20 GODINA RADA TI BIH I NOVI STRATEŠKI OKVIR

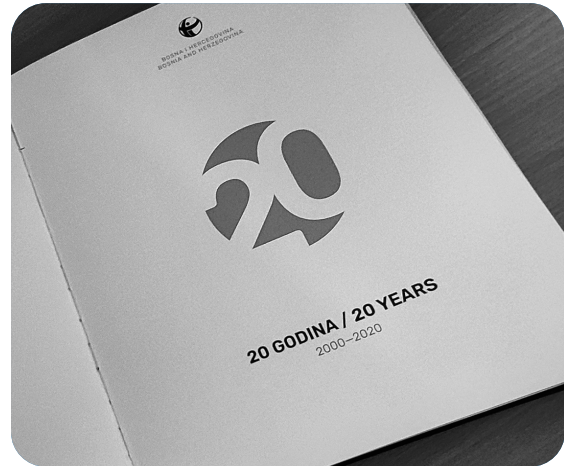
Krajem 2020. godine, TI BiH je obilježio 20 godina rada, odnosno godišnjicu osnivanja organizacije i akreditacije od strane Transparency International.

Ovo je bila prilika za osvrt na rezultate u prethodnih 20 godina, izazove sa kojima se organizacija suočavala od svog osnivanja, kao i prilika da se svim partnerima i onima koji su podržavali organizaciju u prethodnih 20 godina oda svojevršno priznanje.

S tim ciljem, pod vođstvom i uredništvom osnivača TI BiH, Borisa Divjaka, sačinjena je jedinstvena **Monografija TI BiH – 20 godina (2000-2020)**, koja prikazuje razvojni put TI BiH od njenog osnivanja do danas, posebno naglašavajući dosadašnje rezultate i uticaj koji je organizacija ostvarila u prethodnom periodu. Iako su brojne planirane aktivnosti s ciljem obilježavanja dvadesetogodišnjice rada morale biti otkazane zbog epidemiološke situacije, svakako će u narednom periodu biti prilike da se organizacija i lično zahvali svima koji su podržavali i pomogli njen rad do sada.

Takođe, konferencija koju je TI BiH organizovao povodom Međunarodnog dana borbe protiv korupcije iskorišćena je kao prilika da se zajedno sa organizacijama, partnerima, institucijama i stručnjacima iz BiH i

regiona osvrnemo na rezultate borbe protiv korupcije u prethodnih 20 godina i revidiranje pristupa vlasti i međunarodne zajednice, ali i pristupa i rezultata civilnog društva u zagaravanju za reformama.

Obilježavanje 20 godina rada i osvrt na prethodni period postavio je dobru osnovu za evaluaciju dosadašnjeg pristupa i kreiranje novog strateškog okvira u odnosu na to koji su ključni prioriteti u BiH, ali i na globalnom nivou, oslanjajući se na novu globalnu Strategiju TI 2020-2030.

TI BiH je s tim ciljem proveo veoma inkluzivan proces konsultacija i strateškog planiranja, u kojima su učestvovali članovi Skupštine, Odbora direktora i svi zaposleni u organizaciji. Ovoga puta, po uzoru na globalnu strategiju, period za koji su definisani prioriteti i ciljevi je deset godina.

Kao rezultat toga, nova **Strategija TI BiH za period 2020 – 2030**, usvojena je na Skupštini TI BiH održanoj 12. decembra 2020. godine.

Kako bi odgovorili sve većim izazovima u okruženju koji se ogledaju kroz sve kreativnije i agresivnije metode koje koriste korumpirane političke

elite u BiH, strateški prioriteti za narednih deset godina predviđaju proaktivniju ulogu u kreiranju zajedničkog fronta sa drugim akterima u društvu, posebno građanima (grassroots pokretima, neformalnim grupama i pojedincima) i medijima.

Ovo podrazumijeva revnosnije praćenje provođenja zakona i rada ključnih institucija, te ukazivanje na nepravilnosti, zloupotrebe ili kršenja prava građana, jače napore na zaustavljanju derogiranja institucija i traženju odgovornosti, s obzirom na sve prepoznatljiviju kulturu nekažnjivosti. TI BiH će i dalje nastaviti nuditi konkretna rješenja za poboljšanje antikorupcijskih mehanizama i nametanje prioriteta i tema koji su neophodni za unapređenje vladavine prava i sprečavanje korupcije.

TI BiH i dalje djelovati istovremeno i kao organizacija koja pruža direktnu pravnu moć građanima i kao think-tank koji proizvodi relevantna istraživanja, identifikuje prioritete i zagovara promjene, ali i reaguje na sve uočene nepravilnosti i negativne trendove.

Prostor koji je otvoren razvojem modernih tehnologija za podsticanje nadzora nad radom institucija i direktnu komunikaciju sa građanima, aktivistima, civilnim društvom, medijima, kao prilika za mobilizaciju sve većeg nezadovoljstva građana, prepoznati su kao prilike za ostvarenje promjena.

S tim u vezi, Strategija TI BiH 2020-2030 definiše prvo tri opšta strateška cilja u borbi protiv korupcije:

1. Kontrola vlasti
2. Primjena zakona
3. Društveni nadzor

Da bi ostvario ove opšte ciljeve – kao i naš cilj svijeta u kome vlast odgovara građanima za

svoje postupke zarad opšte društvene dobrobiti – Transparency International U BiH je

identifikovao 4 specifična ciljeva sopstvenog djelovanja do 2030. godine:

1. Zaštita javnih resursa

- Javno ugovaranje (kompetitivno, transparentno i otvoreno)
- Smanjen prostor za zloupotrebe u javnom sektoru
- Stvarati preduslove da poslovni sektor posluje na principima integriteta

2. Uspostavljanje integriteta u politici

- Fer i pošten izborni proces
- Imenovanja/zapošljavanja i vršenje javne funkcije u javnom sektoru oslobođena od neprimjerenog uticaja
- Ravnopravan pristup svih legitimnih aktera procesu donošenja odluka

3. Provedba zakona i sankcionisanje

- Institucije za provođenje zakona su nezavisne i imaju kapacitet i volju da djeluju
- Pravosuđe je nezavisno i ima kapacitet i volju
- Zakonski okvir usklađen sa antikorupcijskim međunarodnim

standardima

- Snažni pokret.

4. Odbrana građanskog društva i promovisanje integriteta

- Promovisanje vrijednosti zasnovane na integritetu
- Aktivisti, zviždači i novinari su slobodni i zaštićeni da djeluju protiv zloupotreba
- Građani su osnaženi da zahtjevaju odgovornost
- Nova generacija lidera osnažena da djeluje protiv korupcije

Strategija protiv korupcije 2021 - 2030 je peta strategija globalnog pokreta, a treća po redu strategija TI BiH.

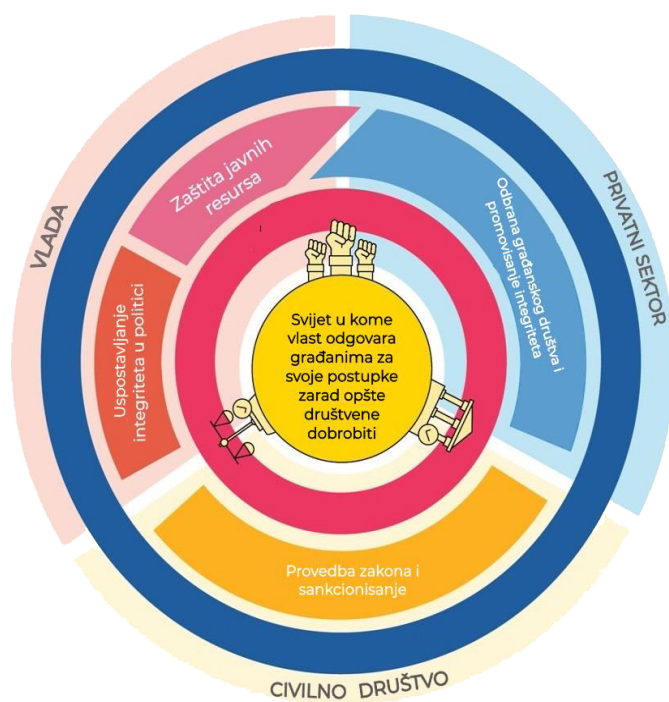
Ona se direktno nadovezuje na iskustva iz prethodne, koja se sastojala od tri ključne oblasti:

- Građani i partneri;
- Prevencija,
- Primjena zakona i pravda

Evaluacijom prethodne strategije potvrđena je primjerenost njenih ciljeva. Naime, mnogi od ciljeva do 2030. godine uključuju nastavak dosadašnjih napora na nove ili prilagođene načine i uz preusmjerenje fokusa.

U poređenju s 2015., u Strategiji 2020. Transparency International je nastojao napraviti niz važnih pomaka, te je u tom smislu i strategija TI BiH slijedila taj pristup.

Iako su ovi pomaci uspješno započeti, iskustvo pokazuje da će njihova puna realizacija biti još važnija u deceniji koja je pred nama.

Rad TI BiH omogućen je zahvaljujući podršci strateškog partnera

Swedish International Development Agency.

Za podršku u ostvarenju predstavljenih rezultata zaslužni su **United States Agency for International Development (USAID), European Union, Open Society Foundation in BiH, National Endowment for Democracy, Royal Netherlands Embassy in Sarajevo, Royal Norwegian Embassy in Sarajevo, Ministry of Foreign Affairs of Germany/Embassy in BiH.**

© **TRANSPARENCY INTERNATIONAL U BOSNI I HERCEGOVINI**

Banja Luka

Gajeva 2

78000 Banja Luka

Sarajevo

Mula Mustafe Bašeskije 9

71000 Sarajevo

www.ti-bih.org

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**

Bosna i Hercegovina